

Година XXI — Број 384
Субота, 9 мај 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ОВА ВРАТА, ГОСПОДО!

ПА...?

ПА... ДРАГО МИ ЈЕ ШТО СМО ЗАЈЕДНО, ФЛАШЕ!

НАПРЕД, ЗАРКОВЕ! НАС ДВОЈИЦА ИМАМО МНОГО ЖИВОТА, КАО МАШКЕ...

АЛИ, ИЗГЛЕДА ДА СМО ИХ СВЕ ПРОЖИВЕЛИ! ЖЕЛИШ ДА ПРВИ СТУПИШ У АРЕНУ?

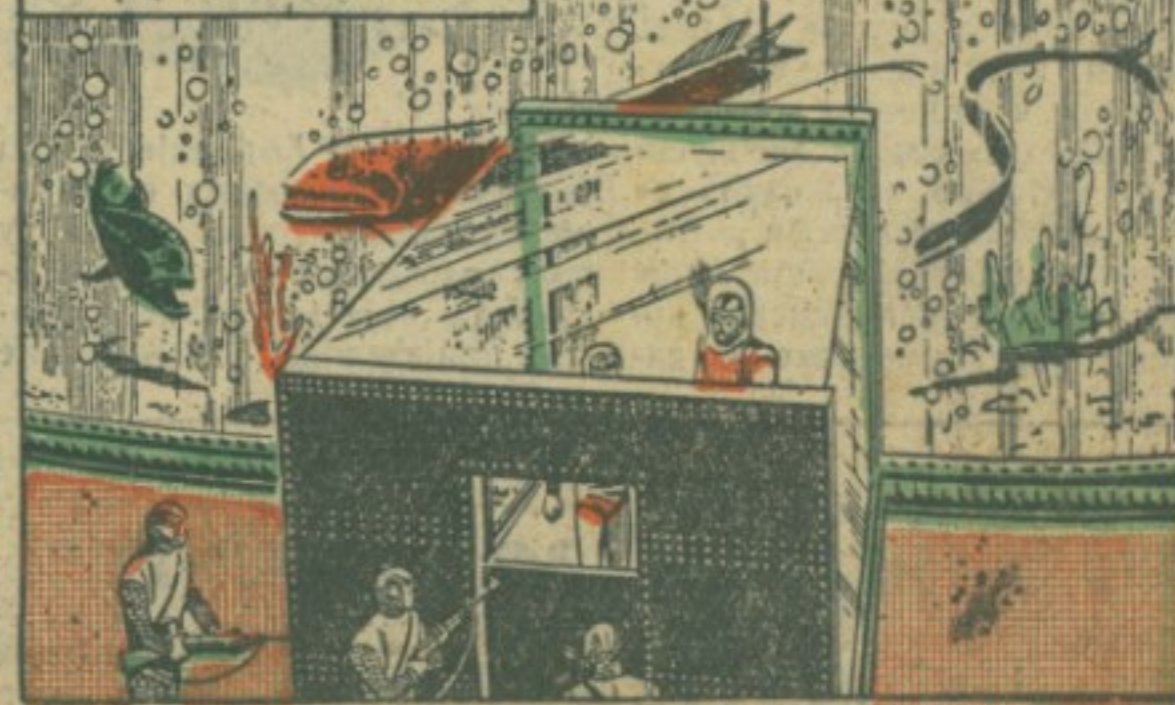
КАД СУ ЊИХ ДВОЈИЦА УШЛИ У КОМОРУ КОЈА ВОДИ У РЕЗЕРВОАР, СВЕ ОЦИ СУ СЕ ОКРЕНУЛЕ НОАХИМУ ОЧЕКУЈУЋИ ЊЕГОВ ЗНАК ЗА ПОЧЕТАК...

ДОК ДЕЛ ПУЛНО НЕЗАИНТЕРЕСОВАНА ПОСМАТРА, НОАХИМ ДАЈЕ ЗНАК...

ФЛАШ И ЗАРКОВ СУ УБАЧЕНИ У КОМОРУ! ТЕШКА ВРАТА СУ СЕ БЕШУМНО ЗАТВОРИЛА... ИЗА ЊИХ ЈЕ ПОДВОДНА АРЕНА...

ОТВОРИТЕ КОМОРУ! БОРБА ПОЧИЊЕ!

...ТАДА СЕ ЈЕДАН ДЕО АРЕНИНОГ ЗИДА ПОДИГАО! ВОДА КОЈА ЈЕ НАВАЛИЛА У КОМОРУ ОДБАЦИЛА ИХ ЈЕ НАПРЕД, ПРЕМА ВОДЕНИМ ЧУДОВИШТИМА!

НАОРУЖАНИ САМО ТРОЗУПЦИМА, КАМА, КАМА И МРЕЖАМА, ФЛАШ И ЗАРКОВ СУ СНАГОМ ВОДЕ УБАЧЕНИ У АРЕНУ...

БРРР... КАКВА СТРАШИЛА!

...ОРУЖЈЕ ТРЕБА ЧУВАТИ... ЗА НАПАД!

ШИНОВСКА РИБА-ЗМИЈА! УСТРЕМИЛА СЕ НА ЗАРКОВА!

ЗАРКОВ НЕ ВИДИ ОПАСНОСТ, КОЈА ДОЛАЗИ СЛЕЂА! АЛИ ФЛАШ БАЦА СВОЈУ МРЕЖУ И...

ВРАЌАМ ТИ УСЛУГУ, ДРУЖЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У овом броју:

- ЖИВОТ ИСПОД ЗЕМЉЕ...
- ЗНАТЕ, А НЕ ЗНАТЕ ШТА ЗНАЧИ

СТРИПОВИ:

Ваши челик, Поја, Миси, Флаш Гордон, Бим и Бум, Успавана лепотица, Попај и Сима Зима.

ЗНАТЕ, А НЕ ЗНАТЕ ШТА ЗНАЧИ

нас врло често, нарочито кад говоримо о нашем великом дубровачком комедиографу Марину Држићу, јер је у својим делима обрадио неколико Плаутових мотива. Међутим, ко би помислио да кад изговоримо Плаут, кажемо уствари Дустабанлија, јер његово име управо то значи (равни табани, платфус).

Узвишени римски песник најславнијих ода које су икада испеване — „недостижни“ — како су га називали и код нас све до пре стотину година, звао се Квинтус Хорације Флак. Наш песник Лукијан Мушички у своје време је био славан највише због тога што је врло вешто умео да за своје српске и славеносрпске стихове употреби Хорацијеве песме.

синички метар. Хорације је своја лична филозофска и књижевна размишљања изнео у низу песничких посланица, епистола, које је упућивао својим пријатељима. Најчувеније

Евакако да и они који се ме баве никаквом научном облашћу знају доста и да се с правом поносе тиме, јер то је њихов лични „културни фонд“. Међутим, ми често употребљавамо извесне појмове и имена онако каквим је место одредило говор — а у суштини не знамо шта они значе.

Дустабанлија, клемпо...

Носиоци најувизишенијих имена у области људског духовног стваралаштва сачувани су у нашој свести по својим делима која сачињавају светско културно наслеђе, и ми настојимо да их као такве у себи и задржимо. Сви смо ми чули за најбоље ствараоце римске књижевности: Овидија, Хорација Флака, Плаута а исто тако и за римску породицу Брута, којој је припадао и Марко Јуније Брут, учесник у завери против Јулија Цезара, означен као последњи републиканец и заточник старог Рима. Шта та имена значе сигурно мало ко зна, иако су она у сталној употреби.

Плаута (254—184 пре наше ере), најчувенијег римског комедиографа, помињемо и да-

од тих писама јесте последње и најопширније, упућено пријатељу Пизону, у светској књижевности познато под насловом „О песничкој уметности“. Десетину векова ова Хорацијева мишљења и правила о поезији, била су неприкосновена. На основу овог песничког дела чувени теоретичар француске класичне поезије Воалдо, израдио је своје дело „Песничка уметност“ (1674), које је постало законик француске, а и европске, поезије.

Наш песник Лукијан Мушички превео је такође ову Хорацијеву епистолу и настојао да јој да што више српски песнички израз. Тако је увео Хорација, његов песнички метар и начин изражавања кроз песничку мисао — у српску књижевност. Извесне Хорацијеве оде су код нас врло рано преведене па је његов метар дуго господарио у српској књижевности. По угледу на њега певају су многи наши песници, и тек се Вук усудио да каже да је то све страни и српском народном духу и народном језику.

А шта значи, уствари, име: Квинт Хорације Флак? Оно Квинт (квинтус) — значи да се родио као пети у својих родитеља; Хорације је старо римско име, а Флак (флакус), је надимак и означаје: човека с великим ушима, ушоњу, клемпу. Тако су Римљани обележили једног од највећих песника. А нама би, нарочито нашим старим генерацијама било сасвим необично кад би се рекло да је славну посланицу о поезији написао: Петко Хорације Клемпо. Међутим, баш тако гласи име великог римског песника.

Песник Публије Овидије Назон, — највише се прославио својим „Метаморфозама“ (Преображајима) од којих су неке код нас преводиле већ стари дубровачки и приморски песници. Али, значајно је и његово дело „Епистуле екс Понто“ (Посланице са Црног Мора). Написао га је у Томину, садашњој румунској луци Констанци на Црном Мору. Из Рима га је цар Август прогнао

у ово место, где је Овидије после десет година и умро. То су суморни стихови прогнаникови, који се узалуд нада ослобођењу и повратку у отаџбину.

Једно од првих дела нашег великог књижевника Иве Андрића носи наслов „Екс Понто“. То су такође ванредно лепе и осећајне песме у прози, али исто тако и песме на дања у ослобођење. Написао их је млади Андрић као заточеник у аустријској тамници и њима се први пут јавно као значајни књижевник у српској књижевности.

Човек са 38 имена

А шта значи: Публије Овидије Назон? — Опет нешто грубо: Публије Овчар Носоња. Ово последње указује да је Овидије имао велики нос и да је по томе био сродан једном свом далеком песничком потомку Сирану од Бергерика.

Колико нас у Плутарховим „Упоредним животописима“ и у Шекспировој трагедији „Јулије Цезар“ узбуђује личност Марка Јунија Брута доследног римског републиканца, који је поред осталих завереника заринуо и своју каму у Цезарево тело да би се крвавом заклетвом побартио са онима који су прегнути да одбране римске републиканске установе. Брутова личност у великој грађанској Француској револуцији представљала је нешто најувизишеније: он је био узор републиканске доследности и трагични поборник својих политичких принципа.

Брут је постао појам за извесна начела, али мало ко се упитао, шта значи његово име? Марко Јуније припадао је прастарој и чувеној римској породици Јунијеваца, чији је најстарији познати предак био Луције Јуније, први прозван Брут, што значи глупак. А Луције Јуније добио је тај надимак због тога што се последњем римском краљу Тракинију Охоломе, своме ујаку, супростављао испадима, који су означени као луди и неурачуљиви. Припадао је

републиканској странци и био огорчени противник монархистичког самовлашћа у још савиш малој римској држави на крају VI века пре наше ере.

Иако га је двор назвао „Брут“ — глупак, блесоња, он је ипак заједно са Тарквињием Колатином одиграо пресудну улогу у обарању римског краљевства. У младој републици њих двојица постало су први римски конзули а Јуније најдоследнији поборник републике. Задржао је надимак „Брут“ и њиме се чак поносио, јер га је тако назвао последњи римски краљ кога је он, уз помоћ римског народа и оборио.

Тако је тај, нимало згодан надимак, сачувао у себи током векова дубоку републиканску традицију и био понос

породице, чији је последњи потомак Марко Јуније Брут пришао завери против Цезара.

Надимци су код старих Римљана сачињавали саставни део имена. У најстарије време постојало је само једно име, на пример — Ромул. Потом је додано и породично име, према очевом или дедином имену. У давању имена својој деци, нарочито мушкој, Римљани су били врло једноставни. Просто су их означавали бројевима према томе који су по реду: пети (квинтус), шести (секстус), десети (децимус). Тако је и песник Хорације добио име Квинт. Породично име означавало је занимање предака, чега се Римљани нису стидели. Отуда и Овидијево име — Овчар.

Надимци су давани и према духовним или физичким особинама самога лица или претка, и постајали саставни део имена за целу породицу кроз векове.

У царско доба број имена за једно лице све је више растао. Из тог разлога сачуван је један споменик на гробу човека који је имао 38 имена. Обичај да се чланови једне породице означају истим именом, и да га наслеђују, први пут су увели стари Римљани. Тако је и настало презиме.

Загруја „давалаца гласова“

Често, док гледамо филм, ми смо убеђени да је глас на филму одиста глас тих глумаца. Међутим, то није увек случај. Дешава се да глас буде „узет“ од неког другог — такозваног дублера, као што и неку опасну сцену изводи други глумац а не главни јунак. У многим земљама дублери се чак и читава улога са страног језика.

Зато за све врсте дублирања постоји читава армија људи. У овом случају они треба да даду свој глас глумцима или глумцима ако им је он непријатан или слаб.

У ту сврху у Италији засада једино у свету, постоји загрјуја „давалаца гласова“. Само у прошлој години ту је „позајмило“ гласове 400 америчких и италијанских глумаца. У Италији је дублирање постало права уметност. Ту су запослени и прави режисери „гласова“ који се називају дирек-

тори дублирања. Они најпре подробио проучавају филм, значајне улоге и физиономије глумаца, па тек после „одлабирају“ гласове. Овај посао је веома тежак, зато могу да га обављају само они који располажу богатим позоришним и филмским искуством.

Сами даваоци гласова су подељени у групе као и даваоци крви. У прву долазе дублери главних улога, у другу карактерних улога, затим споредних улога и остали. Од категоријације зависи и хонорар. Први добијају 10.000 лира за четири часа дублирања, па је могуће да се за цео филм добије и добра сума.

Али захваљујући њима и сами главни глумци као и читав филм могу да имају више успеха па и да постигну већи финансијски ефекат. Многи италијански глумци и глумице постали су славни можда захваљујући баш својим дублерима.

ШТЕТА ЗБОГ ВИСОКИХ ПОТПЕТИЦА

Енглеско предузеће за израду сапуна и сапунског прашка „Левел“ забранило је недавно својим радницама и намештеницама које има преко 2.000, да за време посла носе високе, танке потпетице. Управа предузећа образложила је ову своју забрану тиме што високе потпетице оштећују под и канцеларијама и радионицама. Управа је, такође, извршила пробе које су имале да покажу колико се подови кваре кад се по њима гаси у ципелама с високим потпетицама. У проби је учествовала једна девојка тешка 50 килограма која носи високе потпетице и један мушкарац, тежак 100 килограма који је имао обичне ципеле. При сваком кораку девојка је на сваких 5 квадратних сантиметара површине хода које је додиривала ципелама вршила притисак свом својом тежином, док је човек својим широ-

ким њонима и потпетицама на исту ту површину вршио притисак од свега 13 килограма. После овог проверавања, све жене у предузећу „замољене“ су да више не носе ципеле с тим „уништавајућим потпетицама“. Уз писмену молбу биле су приложене и две фотографије: једна је приказивала дрвени под пре, а друга после појаве моде високих, танких потпетица.

Уске пете нарочито оштећују под при модерним играма као што је, на пример, рокен-рол. На поду остају дубоке brazde и стручањаци тврде да те потпетице скраћују напола век трајања паркета у салама за играње. Због тога су у неким лондонским плесним дворанама забрањене високе потпетице, док је једно лондонско предузеће набавило свим својим намештеницама ципеле с ниским потпетицама, које оне морају да носе за време посла.

САСТАВАК СМИТОВА

Смит је најраспрострањеније презиме у Сједињеним Америчким Државама. Људи с тим презименом донели су одлуку да овог пролећа одрже састанак. Сви учесници на њему храниће се у ресторанима чији се сопственици презивају Смит, а служиле их келнери са истим презименом. Животне намирнице добављаће се само из продавница Смитова, исто тако хлеб и колачи. Састанак ће се завршити позоришном представом у којем ће извођењу учествовати само глумци и глумице који се презивају Смит.

НАЈВИШЕ СЕ КОРИСТИ...

Со је минерал којим се човек у извесном смислу највише користи. Међутим, вековима је со била веома скупа, иако је увек има много. Када би се од соли која се налази у океанима, језерима и морима, начинио покривач око земље, био би дебео, — кажу неки — око 30 метара. Борба за со бивала је у прошлости повод и за ратове. У трагању за њом људи су градили нове путеве, стварали нова насеља а сам новац је стицао већу вредност.

Трајајући за једним докуменшом...

Недавно је француски парламент одлучио да посланичке плате износи 600.000 франка месечно. Један духовити човек почео је поводом овога да трага по старим документима и направио је праву статистику ових плата у Француској кроз векове.

За време Француске револуције — треће године Републике била је одређена посланичка плата од 18 франка дневно. Од четврте до осме године (1795—1799) била је била 8000 франка годишње што је представљало вредност 30 тона пшенице. У то време први пут се јављају и дневнице за путовања.

После осме године чланови законодавног тела примали су на име плате 10.000 франка годишње.

Све до револуције 1848 посланицима се нису давале ни плате ни дневнице. Истина, треба имати на уму да је под Лујем XVIII сваки посланички

кандидат морао да положи на име разних такса најмање 1.000 франка. За време Луја Филипа та је сума сведена на 500. Значи да су само имућни грађани могли да постану народни посланици.

Друга Република давала је својим посланицима 25 франка дневно. Између 1852 и 1866 чланови законодавног тела примали су 2.500 франка месечно, али само оних месеци када су одржавали седнице. Од 1866 до 1870 плата је била утврђена на 12.000 франка годишње. На почетку Треће републике посланичка плата је износила 9.000 годишње, да би, заједно са опадањем вредности франка, порасла на 90.000.

Четврта република утврдила је посланичку плату на 3.800.000 франка годишње, што одговара платама државних саветника у Француској. Пета Република, као што се види из недавне одлуке о повишењу посланичких плата, безмало је удвостручила ту суму и одредила плату од 600.000 месечно односно годишње 7.200.000 франка.

ЈЕДНА ПОМОРСКА МИСТЕРИЈА

Чујугој историји британске морнарице 22 јуна 1893 године догодила се једна од најчуднијих ствари. Цон Трајон, командант медитеранске ескадре, руководио је поморским моневрима недалеко од сириске обале. Ескадра је пловила у две колоне са „Викторијом“, адмиралским бродом, на челу једне. Изненада командант је сигналом позвао бродове обеју колоне да заплове једни према другима. Официри су били згранути јер је претила опасност. Али адмираловој заповести није смело бити поговора и колоне су запловиле једна ка другој. Трајон је учинио

своју погрешку тек кад је било исувише доцка и наредно: „Пуном паром натраг!“

Цела ескадра се тада већ налазила у потпуном расулу, а на „Викторији“ се у јаким судару са другим бродом, појавила велика пукотина. Вода је допрла до бојлера и командни брод је убрзо експлодирао. Адмирал је нестало у мору са својим бродом и са 358 официра и морнара.

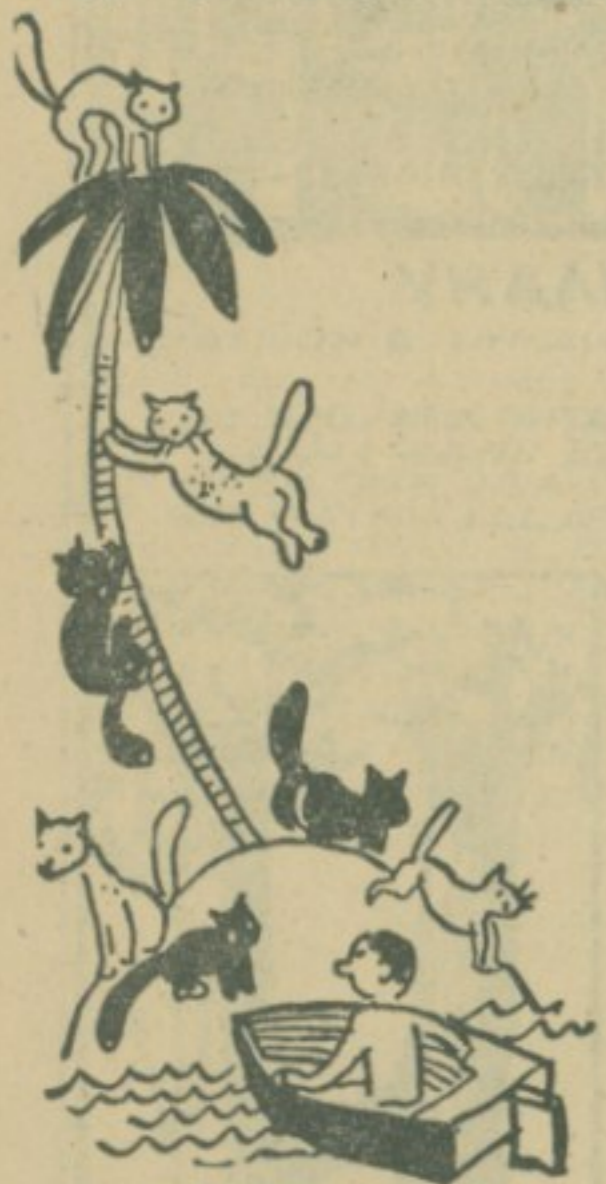
Нико никад није покушао да потпуно расветли стварни узрок ове тешке погрешке, да одгонетне трегедију коју је на несхватљив начин проузроковао један од најискуснијих помораца.

острво

»Робинзона«

Не тако давно један енглески истраживач-геодет стигао је до малог коралног острва Фрегат у Индиском Океану.

Острво, лишено готово сваког растива сем понеке кржљаве палме изгледало је као изумрло. Избегавале су га чак и птице. Само безбројне рупе у земљи, сличне зеч-

јим јазбинама, дозвољавале су помисао да на острву ипак има некаквог живота.

Опрезни Енглези одлучио је да ноћ проведе у својој чуну крај обале. Усред ноћи из сна га је тргла ужасна дрека. Хиљаде мачака — једини становници острва — измилеле су из својих рупа да би у пли ћаку, јер је ноћу била осека, ловиле рибу.

Према приближном рачуну, на острву данас живи свакако бар десет хиљада мачака. Сматра се да су њихови преци стигли до острва после неког бродолома.

УСЛУГА

БРЗА, ТАЧНА И БЕСПЛАТНА

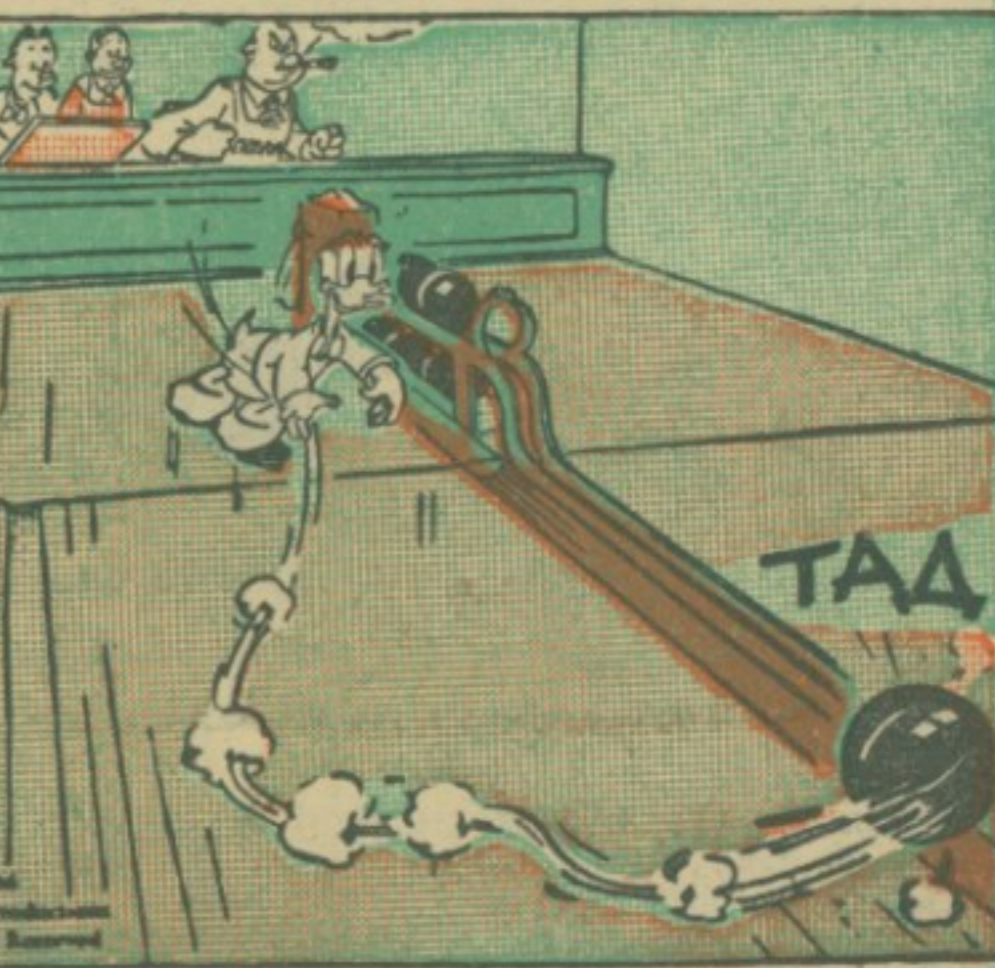
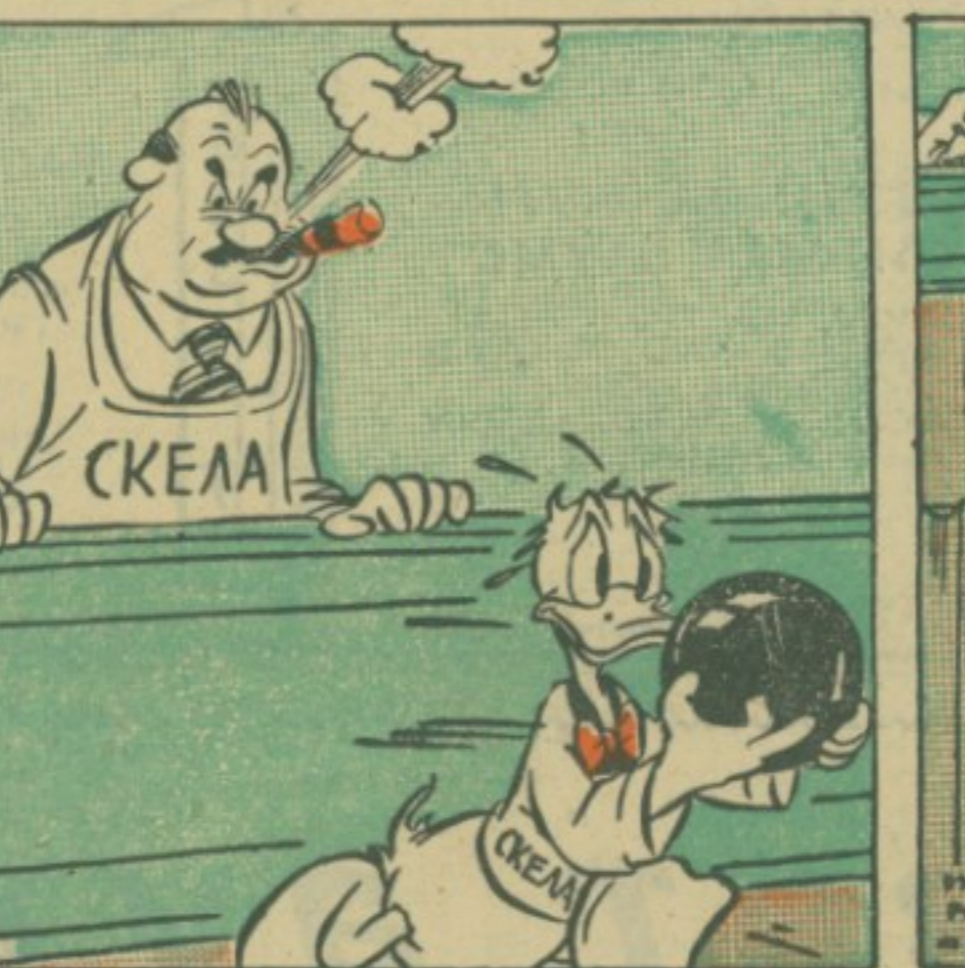
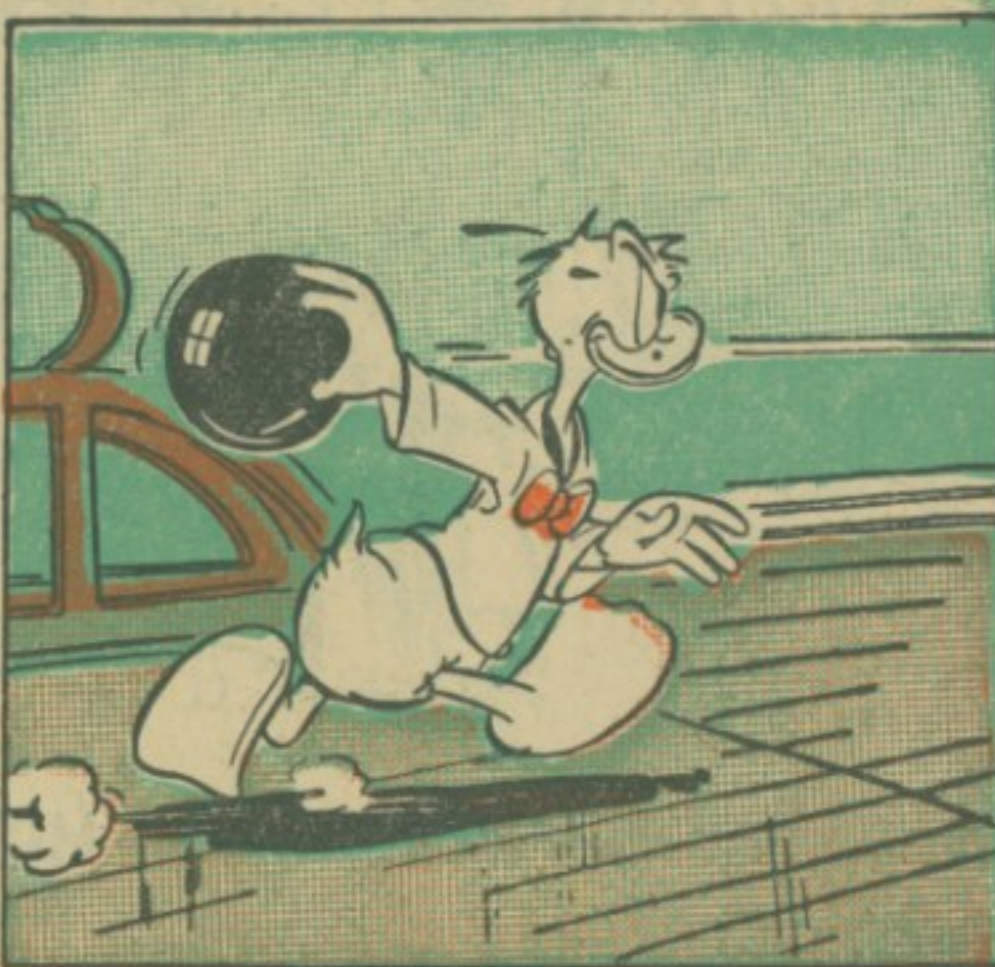
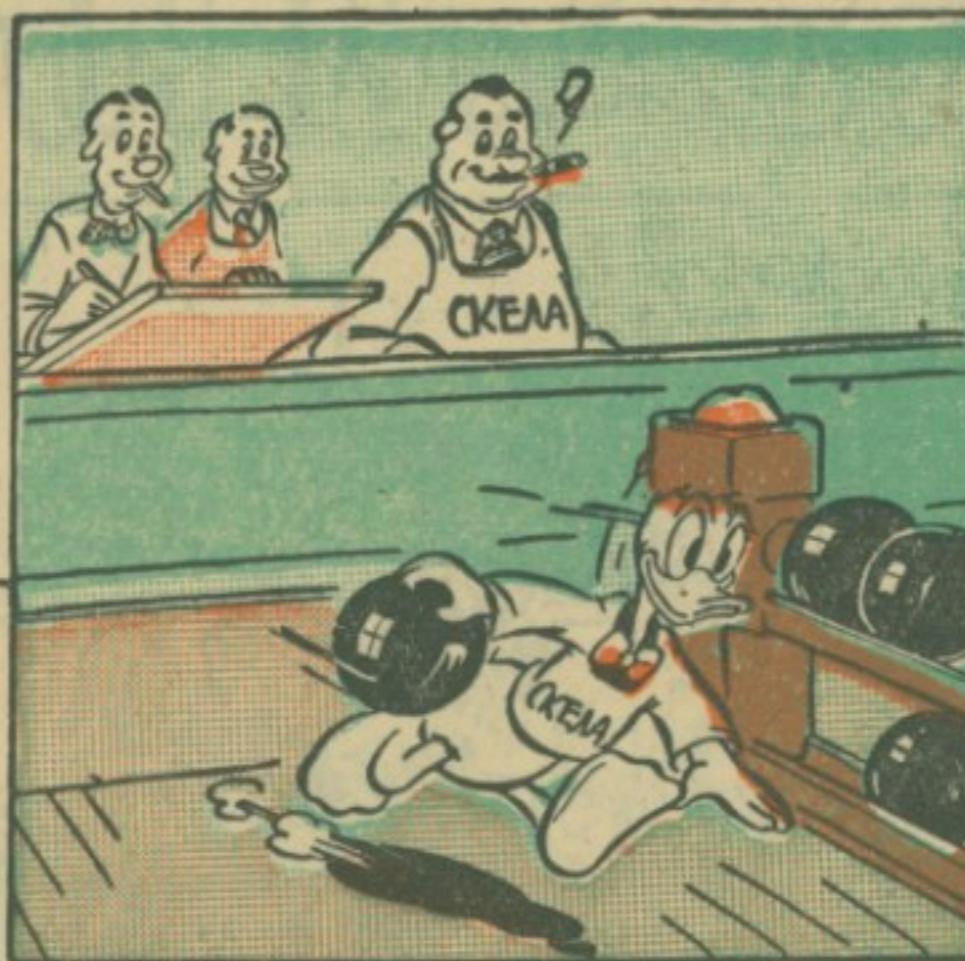
Стари поморци често су с палубе настрадаог брода бацали у море боцу с писмима која су била последња, опрштајна порука далеким породицама. Ако би таква једна порука и издржала борбу с таласима, ветровима и стена-

ма пролазиле су десетине, па чак и стотине година, пре но што би доспела у нечије руке.

Понекад, међутим, „морска пошта“ је тачнија. Тако становници малих индонезанских острва Надина и Палан помоћу ње шаљу и примају писма.

Најчешће, око оба острва тече затворено кружно коло морске струје. И она преноси писма стављена у запечаћене боце. Од пренутка „предавања писма“ на морску пошту, па до њеног пристизања на суседно острво протекне свега два дана. Кад год треба „хитно“ доставити неку поруку, доморци је баце у море јер им се не исплати да чекају пароброд који између острва саобраћа свега једном седмично.

Није први пут

На свечани ручак приређен у част отварања једног новог факултета био је позван и познати научник XIX века Ернест Хекел. Њему је за столом припало место поред једног свештеника. После ручка овај је извадио цигарете и замолио Хекела за шибицу. Иако нерадо он му пружи шибицу али се она угаси чим стигне до свештеникове руке.

— Гледајте, — рече цинично свештеник, — светло науке се угасило.

Хекел потврдио климну главом и додаде:

— Ништа необично. У рукама цркве то ће би било први пут.

ПУШЕЊЕ У КРЕВЕТУ КАЖЊИВО ЗАТВОРОМ

У Милвокију у САД постоје необичан затвор који за пушење у кревету прописује казну од 50 долара. У случају да преступник учини исто дело поново може се изрећи казна од 3 до 10 дана затвора.

Да не назебу...

Велика хладноћа која је ове године владала у Аргентини принудила је фармере да се побрину и набаве огртаче за своје племените врсте оваца.

Неопходно за живот

Марк Твен је испричао овај свој доживљај из младости:

— Једном приликом враћајући се из штампарије спазно сам крај тротоара један замуљак хартије. Брзо сам га подигао. Изненадио сам се кад сам видео да је то само један лист истргнут из школског учебника. Почео сам да читам и дознао причу о Јованки Орлеанки. Нанзглед ово је било безначајно, али за мој живот јако важно, јер, признајем, ја нисам онда знао историју. О Јованки Орлеанки нисам имао прилике докле ни да чујем. Тек после овога деценија из Орлеана је пробудила у мени интересовање за историју — а она је неопходна за живот сваког интелектуалца.

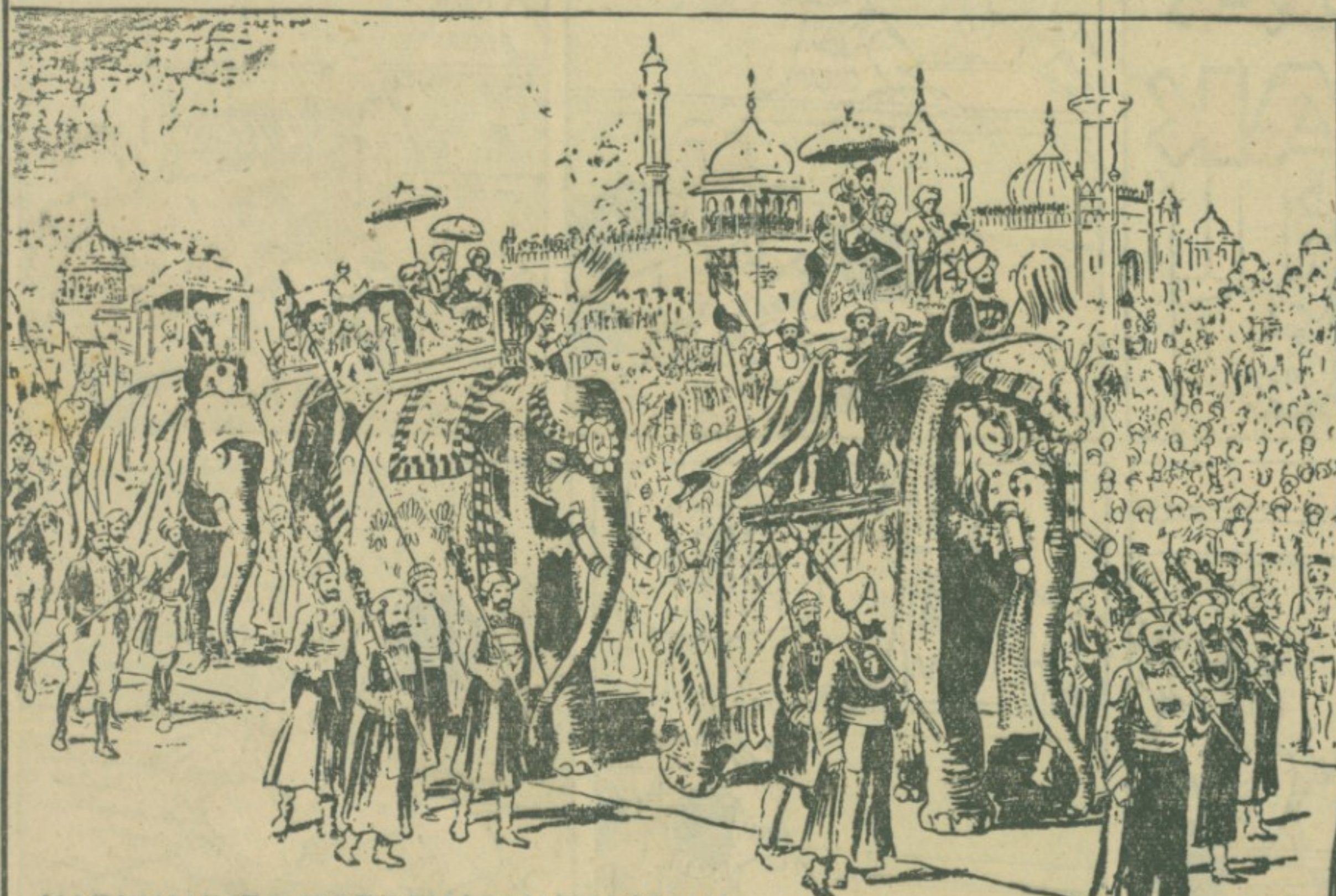
Твен закључује: — Кад ми је исцепани лист допао у руке, каријера ми је била осигурана.

НАЈСТРАШНИЈИ...

Највећи „разбојник“ који је икад живео на нашој планети био је „тираносаур“, динозавски гмизавац дуг 24 м и висок 9 до 10 метара. Данашњим ловачким оружјем не би му се ништа могло наудити јер му је ројната кожа била дебела од 3 до 45 сантиметара, што је зависило од места на телу, тако да је никакво тана не би пробило.

Ripley's - ВЕТРОВАТИ ИЛИ НЕ!

НАЈЧУДНИЈА ПОВОРКА У ИСТОРИЈИ

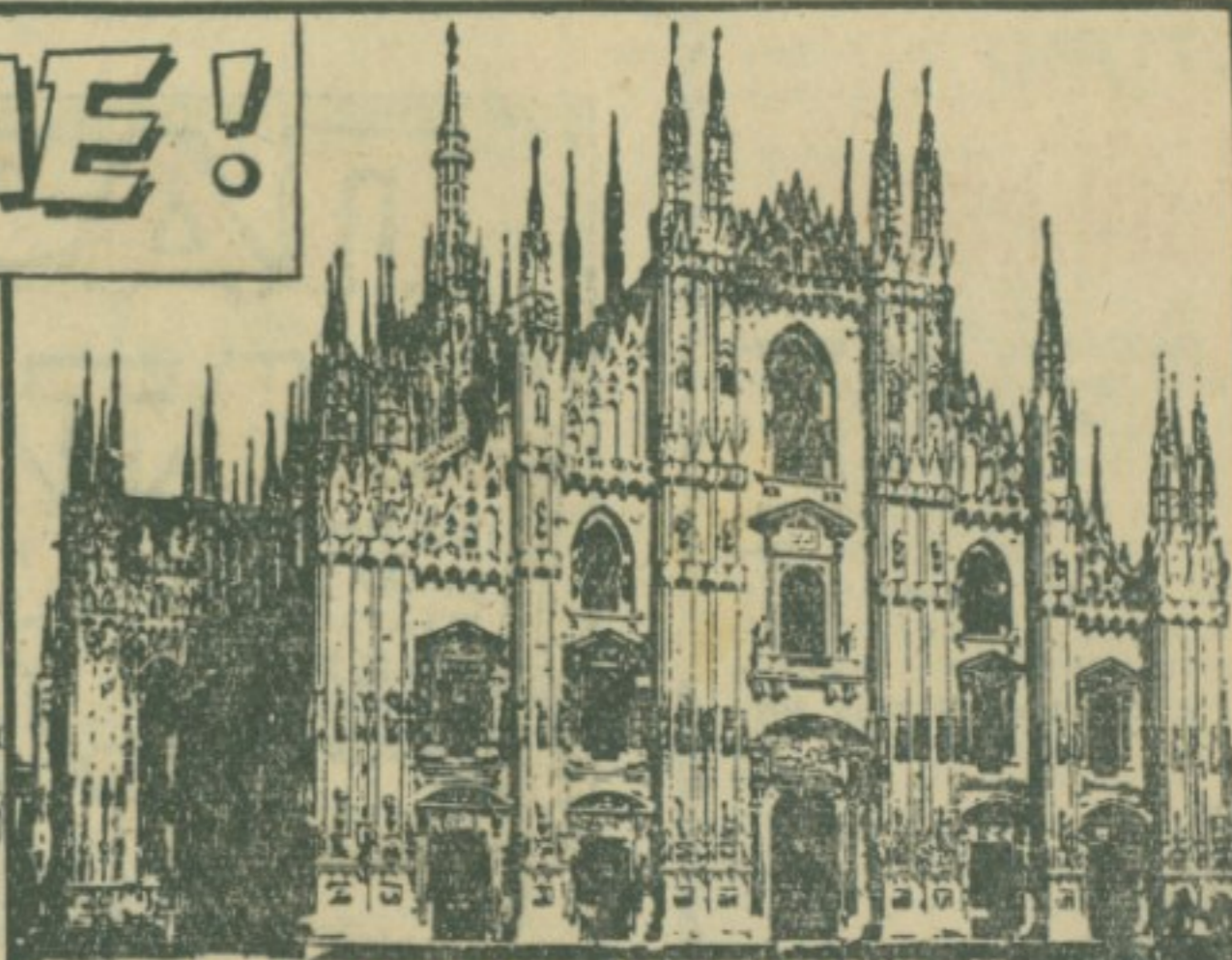
СВАДБЕНА ПОВОРКА КЕРКЕ КРАЈА ДЕВА РАЈЕ I ОД ВИШАЈАНАГАРА, КОЈА СЕ УДАЛА ЗА СУЛТАНА ФИРОЗА ОД КУЛБАРГЕ ПРЕШЛА ЈЕ ПУТ ОД ГРАДСКЕ КАПИЈЕ ДО КРАЊЕВСКЕ ПАЛАТЕ - ДУГ 9 КИЛОМЕТАРА - КОРАЧАЈУКИ ПО ПРОСТИРЦИ ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА (ИНДИЈА, 1406 ГОД)

АМЕРИЧКА ЖУНА НАЗВАНА „ЛУНС“

НЕ КЛУЦА ПО КОРИ ДРВЕКА КАО ОСТАЛЕ ЖУНЕ ВЕК ЛОВИ ИНЕКТЕ У ВАЗДУХУ ИЛИ НА ЗЕМЉИ

© 1958, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

КАТЕДРАЛА У МИЛАНУ

КОЈА ЈЕ ГРАЂЕНА 500 ГОДИНА НИЈЕ КОШТАЛА НИ ПАРЕ

МЕРМЕР ЈЕ ДОБИЈЕН БЕСПЛАТНО А ТАКОЈЕ ЈЕ БИО БЕСПЛАТАН И РАД ЈЕР ЈЕ СВАКИ ЧЛАН СВИХ СРЕДЊОВЕКОВНИХ ЕСНАФА БИО ОБАВЕЗАН ДА БЕЗ НАГРАДЕ РАДИ ЧИТАВ МЕСЕЦ ДАНА

КРИСТОФЕР МОНК

(1653-1698)
ДРУГИ ВОЈВОДА ОД ЕЛБЕМЕРИЈА БИО ЈЕ ИЗАБРАН У БРИТАНСКИ ПАРЛАМЕНТ КАД ЈЕ ИМАО СВЕГА 13 ГОДИНА

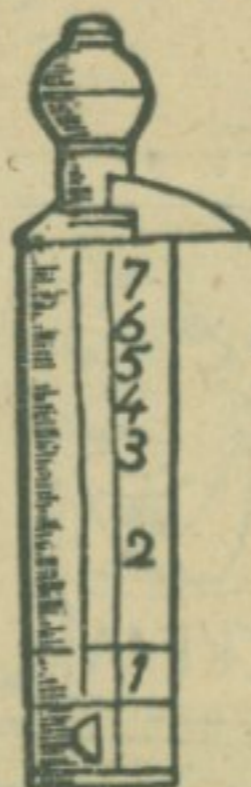

ДВА ХРАСТА

СРАСЛА ТАКО ДА ИЗГЛЕДАЈУ КАО СЛОВО „Н“ У СТЕРЛИНГУ (САД)

МАЛЕ ДРВЕНЕ СУНЧАНЕ ЧАСОВНИКЕ

ПАСТИРИ ИЗ ФРАНЦУСКЕ ПОКРАЈИНЕ БЕАРН И ДАНАС НОСЕ КАО ШЕПНЕ САТОВЕ

Свет аутомата

ама је потребан један лав... који би отварао чељусти и покретао главу...

— Да ли бисте нам могли што пре направити циновског паука?... Са научном наравно. Требало би да функционисе бар пет или шест месеци.

— Била би нам потребна једна лутка, веома еластична за наш следећи филм, али треба да личи на нашу главну глумицу.

— Постоји само једно предузеће у Паризу, коме се упућују овакви захтеви.

Вештачки људи и животиње

Можда је и у свету оно једино јер није често потребан лав породичне величине или модел који свира на оргуљама варвара. Муштерије су доста ретке. Јер је то занат од оних за које се каже да се губи, иако никада није био баш ни много познат.

У једној улици старог Париза, фабрика заузима читаву зграду из 17 века, обележену као историјски споменик.

— Већ од 1860 године, — рекла нам је једна млада жена — откоако је основана, фабрика се стално налази овде.

Декампови су наследивали једни друге, занат је прелазно са оца на сина или кћер.

Електронски робот још није успео да потисне музички аутомат, драг нашим прецима,

нарочито у 18 веку. Напротив, чак наше доба као да је поново осетило потребу за овим личностима и моделима. Њихова вредност не постаје мања зато што се ређе употребљавају. Међутим, биоскоп, позориште, изложба великих магазина и сада осећају потребу за њима.

Циновски паук је био наручен за филм Жана Турана „Вила која се разликује од других“. Главне улоге су биле дате животињама. За партнера је паук имао једно право мало бело јагње које је заплео у своју паучину. По моћу механизма, он је крстарио по њој и плео своје нити. „Глумио“ је чак боље од живих животиња.

Други редитељ је недавно тражио да му се направи једна шкорпија за филм који је требало снимати у Триполису иако се тамо не оскудева у правим. Али „јунаци“ филма су железни ову која не уједа и не боде.

Механички лав, једна права играчка, али природне величине, имао је за партнера чувеног Рајму у филму „Авантуре Тартарена“. Глумца је морао да ишчуца лепотицу из чељусти лава и за ову сцену

изјавио је сасвим отворено: „Више бих волео једног лажног лава макар прави био и дресирани“.

Декампови су направили разјареног лава. И на екрану је њихов лав био толико „жив“ да нико није могао открити трик.

Када се у неком авантуристичком филму баца човек кроз прозор или с врха неке литице, онда можете бити сигурни да се ради о замени. У овом случају глумца је прављен — његова глава се ваја у глини, а затим цело тело. По овоме се узима отисак и добија картонски модел.

Да би неко постао произвођач аутомата треба у исто време да буде и добар механичар и уметник: вајар, моделар, сликар, костимер.

— Ми смо сачували стару технику аутомата, — објаснила је кћи фабриканта — онаква каква је пренета из Средњег века. Међутим, данас се траже аутомати који дају утисак живота, макар биле у питању и механичке играчке или стаклене фигуре које деца воле верујући да су „праве“. Мој отац и ја смо морали да учимо вајање да бисмо одговорили овим захтевима.

У атељеу вила

Двадесет тридесет металних скелета који ће постати мачке у чизамама очекивале су да им се да „живот“ — мали мотор који ће им омогућити да се крећу. А затим и пристојна спољашност — лепа одећа која ће им дати право да се претставе као маркизи Карбас.

Монтажни атеље фабриканта аутомата пул је личности из видљивих прича. Све су ту искупљене. Алиса је заспала на прагу Земље чуда у старим позлаћеним кочијама. Њена проста коса покривала је упула зеца Јанова и жабе. Један бели коњ са уплетеном

привом очекивао је да буде упрегнут у кочије. Музичари су престали да свирају, с гудалом у ваздуху. Плава птица је повила своја крила. Један велики велурни лептир заборавао је да склопи своја.

На тезги, у рукама радника, мачак у чизамама „оживљава“ — захваљујући точкићима, федерима и полугама. За један брз покрет шапе потребно је 20 обртаја у минути.

Сутрадан, замак у уснулој шуми ће се разбудити и Алиса ће у кочијама ући у Земљу чуда. А за то је довољно неколико добро намештених механизма.

Једна машина као друге?

Аутомат, тако чудно сличан живом бићу, није ништа друго него машина као и све оста-

ле. Њему је само помоћу дрвета, воска, жрзна или свиле дат изглед човека или животиње, али под овом маском окрећу се точкићи слични онима из сата.

У XIV веку виђали су се људи како на црквеним часовницима и кулама чекићем откуцавају часове. Касније је тражено да се израде часовници који ће да одбрају сате и онда су људе заменили аутомати.

У XVIII веку су већ сви заинтересовани усавршавањем аутомата. Кад је дошнје добио људски облик, назвали су га човек-аутомат. Први је могао да прави покрете а дошнји су већ свирали, цртали или писали. Најтежи за конструкцију су аутомати писци. У томе је тек успео Декамп, после дуго година рада са своја два сарадника. Резултат је „професор Аркадиус“ који је претстављен на Париској изложби 1937 године.

„Професор“ је одговарао писмено са 20 различитих реченица, када су радознали посетници долазили да га питају. Данас је он ван употребе јер се покварио а нико нема времена ни средстава за његово обнављање.

Велики „аутоматичари“ и

18 века као Вокансон сањали су да конструишу једног човека-аутомата који хода. Неки Кемпелен се похвалио да је 1770 године створио аутомат који игра шах. Шетао је свог шаховског играча обученог као Турчин, са перима и турбаном по читавој Европи. Овај се свађао на свим турнирима са својим партнерима. У Москви, усред партије, са царском Катарином, он је нагло порушио све фигуре са шаховске табле, зато што је владарка неправилно померила једног пиона. То је била предвиђена реакција кад партнер вара! Под оваквом оптужбом, Катарино се разбеснела. Тада се још није знало да је Турчин био краљ варалица! Данас се верује да је Кемпелен имао савремене који су улазили у велики модел и тобож га аутоматски кретали. Савременци су били мајстори у шаху, али такође и у шпинујажи, пошто су под плаштом Турчина могли продирати у најскривеније дворске тајне.

У XIX веку, интересантнији су минијатурни аутомати, толико мали да су украшавали табакере или се носили као накит.

Машинерији часовника 20 века додаје се електрични мотор који регулише његово кретање. Није потребан више ни кључ ни опруге. А робот за сад остаје још само једна машина која нема ни људски облик ни уметнички изглед.

НАЈМАЊИ ЧАСОВНИК

Већ дуже времена много радозналост света опседа излог једне часовничарске радње на булевару Канабјер у Марсеју — јер се у њему налази најмањи часовник на читавом свету: у пречнику има свега 14 милиметара. Интересантно је да ради чудесно прецизно. Да би га радознали свет могао што боље да разгледа часовничар ставља понекад испред изложеног сатнића лупу. Очима задивљених посматрача она открива лепо израђен бројчаник, казаљке као и украсне шаре на кутијици.

Па није мали...

Једна жена од 70 килограма кад носи веома танке потпетице врши притисак од 1-125 килограма на два и по квадратна сантиметра површине, што је за око осам пута више од притиска у котлу једне бродске локомотиве.

ЈЕР ЈЕ МАЊЕ ИМА

Слабости људи нашег времена добродошле су париским берберима и фризерима за стицање издашне зараде. Омишану косу популарних филмских и позоришних глумаца и уметника они брижљиво прикупљају и као увожке продају по високој цени њиховим обожаваоцима. У Паризу се растурају листе са обавештењима код кога фризера се могу добити „локне“ тог и тог глумца или те и те диве. Коса мушких „старова“ је скупља, јер је мање и има.

Воле шешпире

У Сједињеним Америчким Државама жене носе чешће шешпире него било у којој другој држави у свету. На другом месту је Аустралија. На последњем су, изгледа, Фиди Острва у Пацифику.

ПАТКА, ГУСКА, И ЛИСИЦА

Приче о заједничком животу животиња и људи несприне су као и приче о животу самих животиња. Ево шта су једном написали о својим необичним пријатељима два америчка писца за децу, Џон и Џејн Џорџ, чија је кућа већ годинама „хотел“ за многе звери и птице.

Једно јутро позвали су нас у комесаријат полиције кварта у коме станујемо да би нам вратили нашу канадску гуску и нашу патку које су прошле ноћи биле „ухапшене“.

Чиновник у полицији прочитао нам је рапорт дежурног службеника у коме је, између осталог стајало: „Ухваћене су у три сата ноћу, наред Универзитетске авеније где су гасале из свег гласа“.

Затим је чиновник озбиљно рекао: — Случај је потпуно јасан. То ми зовемо ноћно скитанје и прављење буке.

— Сматрам да нису криве! — одговорио сам ја исто тако озбиљним гласом. — Оне су само плакале тражећи своју мајку.

— Где им се налазила мајка? — запитало је полицајца. — Спавао је у својој постели.

— Како „спавао“? — избречнуо се полицајца. Шта хоћете тиме да кажете? — Хоћу да кажем да тај што је спавао, тј. њихова мајка, то сам ја. Нема те силе на свету која би моме гушчету могла да докаже да ја нисам његова мајка, — наставно сам храбро. Ја сам му помогао да изиђе из љуске, ја сам прво живи створење које је оно видело у свом животу.

Дакле, према једној научној теорији која и мени лично изгледа сасвим исправна, птичица, кад се излеже из јајета, сматра својом мајком оног живог створа кога прво угледа. У неком углу малог мозгића мога гушчета уписује се моја слика и оно је сада убеђено да сам му ја мајка. И још нешто преба да знате, господине полицијски службениче. Пошто сам му ја мајка, оно сматра да је исто што сам и ја, а не то што је уствари. Своју сабраћу никад не би признао за нешто блиско, јер су гуске. А што се тиче ове моје патке, она сматра да је гуска.

— Како? — узвикнуо је зачуђени полицајца.

— Сасвим једноставно, — одговорио сам. — Кад се паче испилело из јајета угледало је одмах ову гуску док је још била гушче. Је ли вам сад јасно?

— Постаје ми јасно, али не сасвим, — одговорио је полицијски службеник.

Тада сам ја наставио: — Мора бити да је у току прошле ноћи ову моју гушчину пробудио неки ружан сав и она се запитала: да ли да се уплаши или да мирно заспи? Изашла је у бању да ме потражи, викала ме, није ме нашла и тако се створила на Универзитетској авенији. Паткица, пошто сматра да јој је гуска мајка, пошта је за

њом. Кад је чула да гуска гаче повикала је и сама. Ето, то је објашњење.

— Добро, — одговорио је полицајца. Сад сте ми све лепо објаснили. У таквом случају, пошто ми није познат ниједан правни пропис који забрањује гушчички да тражи своју мајку, па макар то било и ноћу, бацам предмет у акта.

После тих речи Џејн и ја смо устали да појемо. Викнуо сам гушчичку овојим уобичајеним позивом, и она је гордо уздигнуто главе изишла из комесаријата нашег кварта. Сео сам у кола, гуска до мене, а патка је потрчала за гуском и неспретно села до ње. Назад је ушла и моја супруга Џејн и ми кренусмо кући.

Треба ли баш да кажем да смо сви били задовољни и срећни? Не! Ви то претпостављате. Али ћу вам рећи нешто друго. Велика је ствар бити гускина мајка, као што сам ја био. Таква однос пружа вам могућност да до танчина упознате карактер једне животиње, много боље него да хиљаду пута одлазите у шуму и посматрате исту ту животињу из прикрајка. Џејн и ја нарочито имамо потребу за таквим односима, јер пишемо и илуструјемо књиге о птицама и другим шумским животињама. Зато, кад год започнемо писање биографије неког шумског становника, главне личности доведемо нашој кући и ту их сместимо. Ви ћете можда рећи да је то што чинимо глупост, али, верујте, ми знамо шта радимо.

Ево још једног примера који ће испричати моја жена: Захваљујући једној лисици, Фулви, успела сам да скватим колико је снажан вид животиња ноћу.

По мерклој помрчини у нашој бањи, Фулва и ја смо се често играле лоптом. Игра је, уствари, била једноставна. У помрчини, ја нисам била у могућност да видим ни лисицу, акамоли лопту за тенис. Али се догађало да одједном осетим у својој шаши влажну Фулвину њушку, а затим лопту коју ми она даје. Ја бих је тада поново бацила из

све снаге. Лисица би се губила у мраку, и тек што би лопта пала на тле у мом длану би се нашла лопта.

По дану скривена у тами

нашег калена. Фулва је, према урођеном и дано упареном „реду вољње“, излазила у „свет“ тек увече. Сасвим нечујно она се у потаји шунјала да ме пронађе. А кад би ме нашла, почастовала ме је поздравом пуњим љубави на начин својствен њеној раси. У почетку, Фулва би ме лако ударила шапом неколико пута и ја сам морала да јој на сличан начин одговорим. Пошто добије то што очекује, Фулва би завукла њушку у моју косу и својим ошпирим зубима пажљиво би извукла све укоснице, шнале и чељстиће које сам носила баш због ње. Пошто би се и та церемонија завршила, лисица би ме зубима ухватила за суку и одвукла у бању да се играмо лопте...

Наш дом је био и остао продајно станиште за многе животиње. Имали смо једног копча, који је био просто заљубљен у мог мужа Џона. Пошто се настанио у кухињи коју је прогласио искључиво својим животним простором, начинио је гнездо изнад врата и ником није дозвољавао да уђе. Никоме сем њему. Чак ни ја нисам смела да при вирим. Чим бих се појавила на вратима устремито би се испружених канџи.

Имали смо једну врну, затим једног пацова нарочите врсте и много најразличитијих животиња. Посматрајући их долазили смо до сазнања које би нам заувек остало не познато да смо их проучавали у самој природи. Кад су од нас одлазили, чинило нам се као да губимо праве пријатеље. Свако пролеће односило је неког од њих, али је, срећом, доносило друге нове пријатеље.

НЕКАД — САД

Временом се све мења па и схватање људи. Ленски акт, рад тада младог француског вајара Жео Дитеја, који је он према грчким свештеницима назвао „Хиперодула“, изазвао је 1910 године праву буру негодовања у Француској. Ни Роден ни Анатол Франс нису успели да спрече његово уклањање из париског „Салона“. А сада је баш ту скулптуру откупила француска Академија лепе уметности. Само, њен творац је сада већ старац — има 71 годину, и потпуно је слеп и слухом.

ДОСАД НЕВИЂЕН

Опал досад невидене величине нађен је у једном напуштеном руднику у Јужној Аустралији. Разбијен је у три комада од 26, 16 и 9 килограма тежине. Рачуна се да ће имати 360.000 карата. Ови полудраги каменови, чија вредност износи 175.000 долара биће исечени и брушени у излогу једне велике робне куће у Њујорку на очиглед публике. Обрађени за накит вредеће око 2 милиона долара.

ИМА НАДЕ

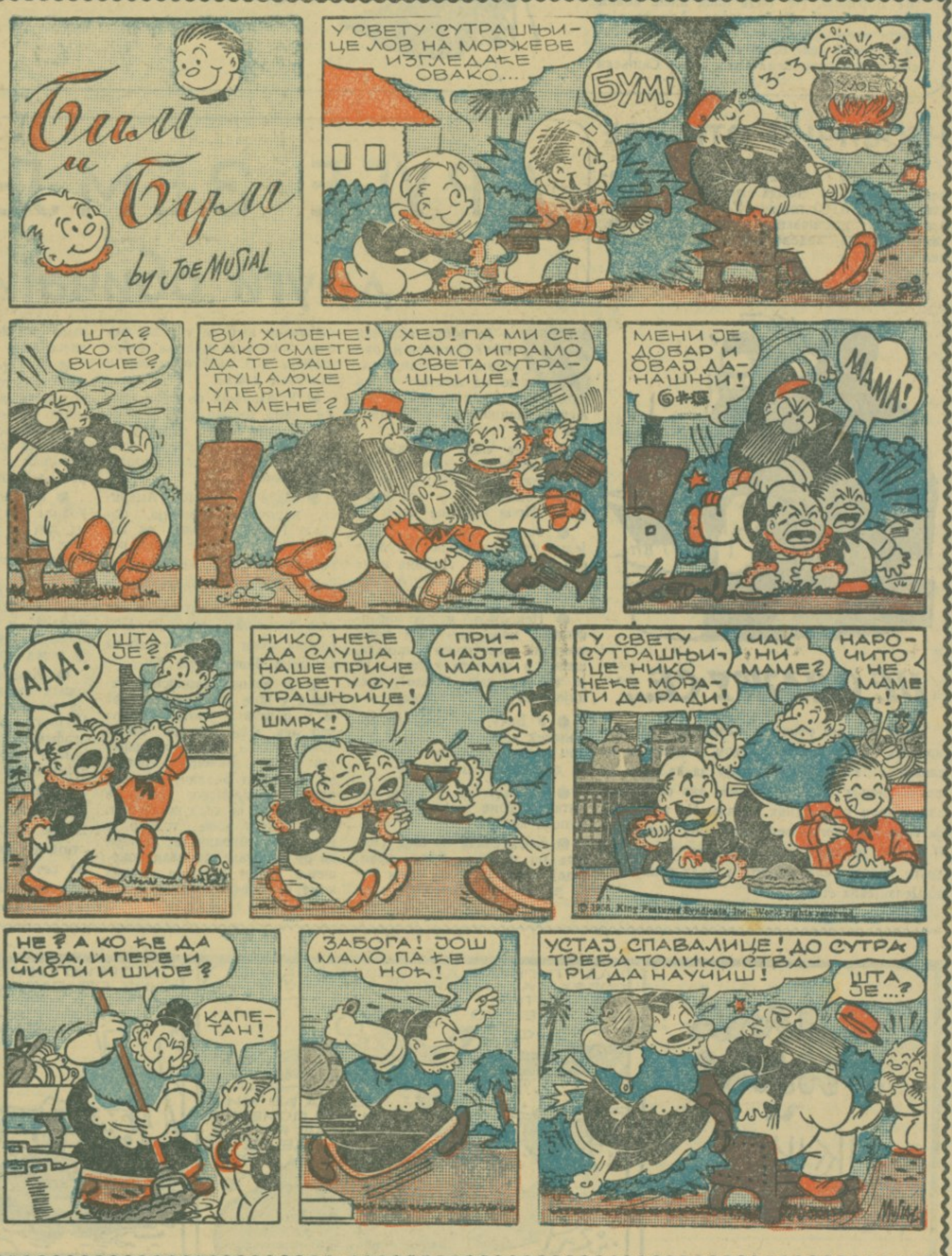
Једна група француских научника која се бави проучавањем дужине људског живота објавила је читаву студију о томе. Према овим научницима дугочекност се под данашњим условима стално повећава. Тако дечак, тврде они, који има сада петнаест година може очекивати да ће достигнути 69 година живота, а девојчица истих година — 75.

ДЕЦА И ШКОЛСКЕ КЛУПЕ

Сер Џон Чарлс, референт за здравље у британском министарству школства, рекао је недавно приликом једног интервјуа да школска деца у Билгеској постају сувише дебела. После свестраних истраживања, утврђено је да се сада деца боље хране него раније, да је хигијена у школи подигнута на највиши степен па су познате школске болести и епидемије сводне на минимум. Више, међутим, забрињава једна друга околност: готово сва школска деца имају рђаво држање тела и то зато, што клупе у учионицама нису подесне.

ДРУКЧИЈА НЕГО ОСТАЛЕ

У Пацифику, на дубини од око 2.000 метара, пронађена је једна нова врста прозачне „рибе“ од око 30 сантиметара дужине, за коју научници никад нису чули. Њен чудан облик и испуцене очи на сићушној глави не већој од нокта на палцу руке, разликују је потпуно од сваке рибе која је досад пронађена и описана.

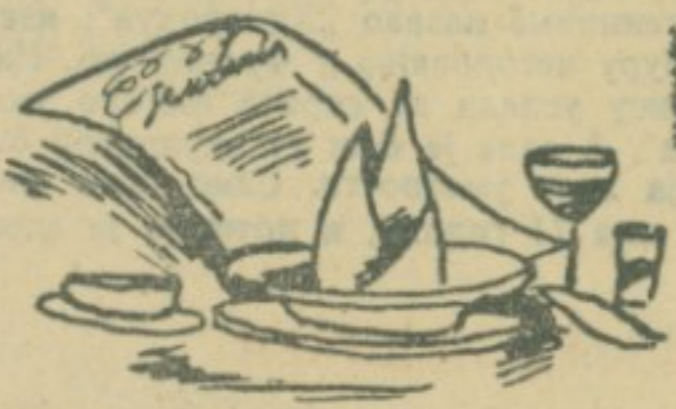
И ДАНАС...

Пре 75 година у Сједињеним Америчким Државама уведено је стандардно време. Дотада, кад би човек пошао са обале Атлантике ка Пацифику требало је да свој часовник дотерује најмање 20 пута и никад није био сигуран да он показује сасвим тачно време. И данас је потребно да се часовници померају три пута, јер је временска разлика између Њујорка и Сан Франциска три часа.

ЗА ЊИХ НАЈВИШЕ...

Француски центар за трансфузију крви објавио је да ће према прорачуну у току 1959 године у Француској бити потребно око 480.000 литара крви. Прошле године било је утрошено 200.000 литара. Највеће количине крви служе за спасавање разних саобраћајних жртава.

Золтан Харшави:

ПРОБИРАЧ

Хало, келнер! Дођите већ једном! Шта има данас?
Келнер је услужно пришао столу. Гост је ставио руку у џеп, извадио футролу и из ње наочари и ставио их на сто. Затим је узео џепну марамицу, опет дохватио наочари и с највећом пажњом почео да брише оба стакла. После тога је опет метнуо наочари на сто. Марамицу је вратио у џеп и удесно да њени крајеви вире исто онако као и пре него што ју је извадио, дакле, ни више ни мање. Затим је по трећи пут дохватио наочари да би их коначно ставио на нос. Келнер је нестрпљиво, али ипак мирно чекао да гост узме јеловник у руке.

— Но, дакле, да видимо шта има! Да ли да узмем мени или да бирам јела по карти. Мислим да је ипак боље да узмем мени. А шта ту има? Прво супа од кромпира. Не, нећу супу. Супу од кромпира, додуше, волим, али у подне никада не једем супе. А каквог има меса? Аха, свињски каре с купусом рибанцем. Шта, а нема кромпира уз то? Мислите да ће ипак понеки бити? Па што то онда не стоји на карти? Но добро, узећу свињски каре с купусом рибанцем. А сада ме добро саслушајте: свињски каре не сме бити сувине мастан, јер ја не волим да једем велику масну парчад меса. Разумете ли ме? Нешто масти ипак мора да буде, јер ја не волим ни сасвим посуно месо. Дакле не сме бити ни сувине масно ни суво. Затим, пазите да месо буде добро печено. А сада да вам кажем за купус. Зар не може уместо купуса да буде неко друго поврће? Ја не једем баш радо купус рибанац. Шта имате друго? Боранија. Не, онда ипак више волим купус рибанац. И кромпира. Али додајте доста кромпира. Због неколико кромпирића ваш шеф неће осиромашити. Јесте ли ме сад добро разумели? Супу нећу. Свињски

каре ни сувине мастан ни сувине мршав. Стој, па чекајте још! Уместо супе донесите ми један кисели краставац. Може ли то да буде? Прекрјуче сте ми исто тако дали краставац уместо супе. А какво тесто имате? Кнедле од шљива! Али пазите, за име бога, да кнедле не буду раскуване. Кад су раскуване, не вреде ништа. Нећу тиме да вам кажем да ми донесете некувану кнедлу. Оне не смеју бити ни недокуване ни раскуване. Разумете ли ме? Безусловно добро посуте презлом. Надам се, кад је у питању један стални гост, нећете цицијашити са презлом. Но, дакле, ми-

слим да смо се добро разумели, зар не? Супу нећу, а место супе даћете ми кисели краставац. Стојте, не идите, забога! Купус рибанац и кисели краставац не иду једно с другим. Хм, шта да радимо? Могло би и тако да уместо супе донесете кисели краставац, а уместо купуса рибанаца, боранију. Нажалост, код вас боранија није баш најбоља. Остаћемо онда при купусу рибанцу. Кисели краставац отпаде и узећу ипак чорбу од кромпира. Али, молим вас, пазите на кромпир-чорбу. Код вас је она увек кисела. Јесте ли ме сад добро разумели? Да нисте шта заборавили? Нарочито пазите на оно што сам вам рекао за свињски каре. Сада можете ићи и објасните све у кухињи како треба. Али, молим вас, брзо, јер се журим. Не заборавите ни оно с кнедлама...

Келнер је пришао кухињском прозорчету и викнуо:
— Један мени!

ЧАМЦИ СТАРИ 5.000 ГОДИНА

Холандски археолог доктор Класенс, који се налази на научним истраживањима у Египту, изјавио је недавно да ископине у области Абу Раваш бацају нову светлост на почетак прастаре египатске културе и хијероглифског писма до времена прве династије. За последње три године Класенс је ископао око 200 гробова на подручју које се налази на неких десет километара далеко од великих пирамида у Гизеху.

Последњи гроб који је он откопао прилично је велик, а изграђен је од опеке. Засада се још не зна чији је, али је утврђено да потиче из времена фараона Дена, четвртог по реду из прве династије. У њему су, поред осталог, нађена и два чамца од иловаче са остацима унутрашње дрвене конструкције. То су устарили симболични погребни чамци. Наиме, стари Египћани веровали су да у својим гробовима морају имати чамце ако желе да и после смрти плове Нилом. Један од откривених чамца дуг је 4,6 и широк 1,2, а други 7,3 са 1,8 метра. Оба су још добро очувана.

Откопани гробови претстављају последња пребивалишта људи из средњих слојева и виших дворских службеника који су радили за осам фараона из тог времена египатске историје. У гробовима је нађена прилична количина камених посуда, бисера, козметичких препарата и украса од слоноваче и бакра. По Класеновом мишљењу ти предмети нису израђени у Египту, већ воде порекло из Сирије.

ОСКАР ЗА НАЈГОРУ УЛОГУ

Не додељују се „Оскар“ само за најбоље улоге на филму. Ових дана је један амерички хумористички лист доделио Кируку Дагласу „Оскара“ за најслабије одиграну улогу у прошлогодњој америчкој филмској производњи. Ово „признање“ је добио за своју улогу у филму „Викинзи“.

НОВИ СВЕТОВИ

Астрономи са совјетским научником Виктором Амбурцумјаном на челу успели су да у васнони открију нове светове за које човек досад није знао. Ове новооткривене галаксије састављене су из великог броја звезда које араче космичке араке. Установљено је да су оне млада сазвежђа у којима су физички процеси знатно интензивнији од оних које ми познајемо. Састављене су углавном од гасова из којих се образују нове звезде. По мишљењу Амбурцумјана ови „новонастајући“ светови су удаљени од нас преко сто милиона светлосних година. Проучавање „несталних галаксија“ како их је наука назвала, омогућиће да се открију многа нова физичка појаве и порекло материје. Нова открића су навела многе листове да објаве: „Сада је коначно доказана вечита младост васноне“.

НЕОБИЧНО ОТКРИЋЕ

У Западној Пакистану, близу места Черсаде, откривено је досада непознато насеље старо преко 3.000 година. У њему су пронађене, при ископавању, калдрисане улице, камене зграде, водовод и нека врста канализације.

НЕ СЛАЖУ СЕ...

Иако постоји раширено веровање да промрзалине треба трљати снегом, лекари се не слажу с тим већ сматрају да ће доћи до знатно мањег оштећења ткива ако се промрзли делови тела одмах утопле. На тај начин се смањује могућност настајања гангрене. Потребно је, кажу они, смрзнуте ноге, или друге делове тела, ставити у воду топлу око 40 Целзијевих степени.

ДРУГЕ ЗЕМЉЕ

Други обичаји...

та је добра шољница кафе? Одговор на ово питање не зависи само од личног укуса појединца, већ и од његове националне припадности.

● Мала чаша вискија и коцка шећера додају се шољи вреле црне кафе, са доста шлагера одозго и — ето кафе какву Ирци највише цене.

● Једна трећина млека, једна трећина слатке улупане павлаке, једна трећина црне кафе — такву кафу Американци најрадије пију.

● Неколико целих каранфилића, мало лимунове коре, комадић истуцаног цимета, шећер и њучала кафе — то је чувена „кафа брило“, специјалитет Њу Орлеанса.

● У Бечу, граду првих европских кафана, у јаку и добро заслаћену кафу обавезно се додаје слатка павлака.

● Руска кафе — то је напитак у коме има пола кафе и пола какаоа.

● Кафа каква се пије (можда би тачније било рећи: једе) више личи на крем него на напиток. Справља се на

тај начин што се у већој посуду жицом за мућење добро улапују јаја, шећер, млеко и охлађена кафа.

● У Америци се кафа „пржи“ само толико дуго док не добије боју нешто тамнију од цимета. У Европи, пак, зрна добро испржене кафе морају бити савим тамна.

● Мада је Латинска Америка, нарочито Бразилија, постала готово сицилијом за кафу, она је уствари ипак пореклом са Средњег Истока. Зачетак јужноамеричке производње кафе била је једна нежна стабљика коју је, 1723 године, неки официр украо из стаклене баште Луја XV.

● У већини европских земаља у које је продрила, кафа је у почетку употребљавана као лек. Али, она је веома брзо постала популаран напитак у Бечу, Венецији, Лондону, Паризу и Берлину. Између чувеног берлинског пива и кафе водило се тада прави рат. Популарност кафе толико је улашала берлинске тиваре да су они издејствовали доношење једног прописа према коме су кафу смели да праве

само они који су за то имали специјалну дозволу.

● У Турској је некада кафа била напитак без кога се свакодневни живот уопште није могао замислити, тако да је неспособност мужа да жени обезбеди кафу сматрана као довољан и оправдан разлог за развод брака.

● Енглеске жене такође су водиле рат против кафе. Наиме, кад су у овој земљи отворене прве кафане, мушкарци, одушевљени новим напитком, провалили су у њима добар део дана. Жене су тада прогласиле себе „удовицама због кафана“ и у знак протеста објавиле су познату „Петитију жена против кафе“.

● Немачке жене, међутим, одмах су прихватиле кафу и од ње начиниле свој напиток. Подругљиви немачки израз „кафекалч“, који значи „рекла-казала“ скочан је у то време. Измислиле су га присталице пива да би омаловажиле кафу као чисто женски напиток. „Кафе кантата“ Јохана Себастијана Баха компонована је да сачува успомену на овај рат око кафе.

НАЈВЕЋА

Диплодокус, највећа врста диносауруса, била је највећа животиња која је икада живела. Могла је да нарасте и до 25 метара у дужину. Та огромна животиња је имала више можданог ткива у кичменом стубу него у глави. Један велик део мозга морао је да управља само покретима њеног огромног репа и задњих ногу.

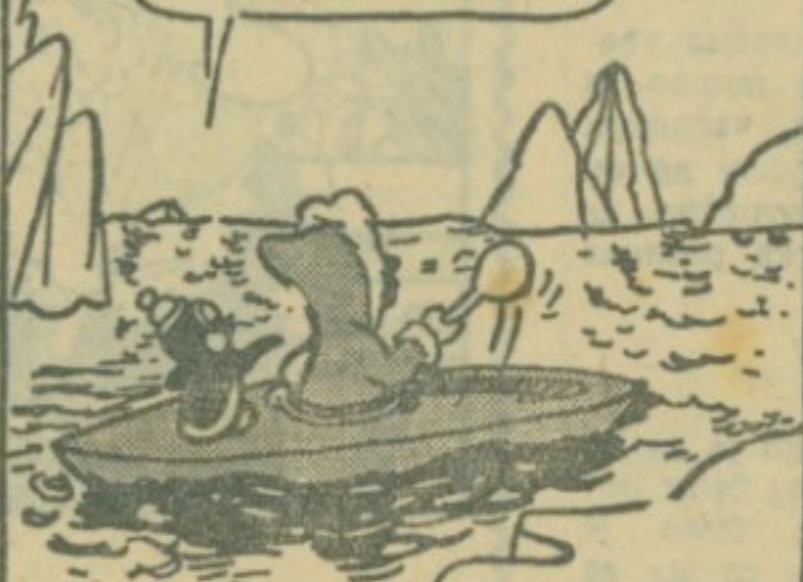
СИМА
ЗИМА
и
КИНТ
КОКАНИ

КАД ОТИГНЕМО ДО ЛЕДЕНЕ ПЕКИНЕ,
ПОВЕКИ КУ НЕКАКО ОД ОВОГ БЕСКИМА
И ВРАТИТИ СЕ ДА
ОПОМЕНЕМ КО-
КАНА!

МОЖДА ЋЕ МИ
ПОМОКИ АКО ПОЧЕШЕМ
ЛЕЂА О КАКАВ РАПАВ
ЛЕДЕНИ
БРЕГ!

ХЕЈ! ЕНО ТИ ЛЕДЕНЕ ПЕ-
КИНЕ, ПРИЈАТЕЉУ! СИГУРАН
САМ ДА КЕШ ТУ НАКИ
КАКВОГ КИТА!

ОХОЈИ ВЕК ВИДИМ
ЈЕДНОГ!
ШТА?

МИТА ЦЕНИЋ...

Мита Ценић, један од највернијих и најдоследнијих сабораца Светозара Марковића, дошао је у Париз почетком октобра 1873 године. Било му је тада 22 године. Из Србије је прешао у Аустрију неколико месеци после Светозара Марковића (1872), напустивши Велику школу.

„Да би се на жаришту очелично...”

„Још као ђака тераше ме као никог мог — каже он у својој књизи „Моја тамновања”. — Кад ми не могосе свим гађањем доскочити, наумише ме отерати у војску. Да бих се избавио опасности која прећаше моме животу, одох у Земун. И тамо ми не дадохе живети: ухапшише ме и забранише ми становање у Земуну. Одох у Нови Сад. Али, и тамо исто.

Као и у Србији, тако је и у Новом Саду Мита Ценић

...У ПАРИСКОЈ ТАМНИЦИ

био један од најактивнијих сарадника Марковићеве социјалистичке групе. У једном авијачном извештају забележено је и за њега да је уз Васу Пелагића, Светозара Марковића и још неке другове „по становама, сокацима, по променади и другим местима” сакупљао младе људе и говорио им о својим начелима. Таква рад није остао без дубоког трага у новосадској омладини, нарочито гимназистикој, из које су изникли агитатори социјалистичких идеја, потпомогани дошлице новим групама политичких емиграната из Србије.

Изгнан из своје отаџбине као бунтовник, и из Аустрије као комунар — „петролејак”, Мита Ценић је покушао да нађе уточиште у Француској. Да ли је у Париз дошао директно из Аустрије или је био још и у Москви и Петрограду, као што помиње један његов биограф, не зна се тачно. Он сам каже да је дошао у Париз са жељом да продужи медицину, па је због тога и поднео молбу тадашњем француском министру просвете да му одобри упис у медицинску школу. Из тога би се закључило да је већ негде студирао медицину и да је само због тога дошао у Париз, што донекле потврђује и српски агент Мирослав Магациновић у свом извештају председнику владе Јовану Маринковићу непосредно пре Ценићевог протеривања из Француске. Али дошлице ће и сам Ценић, као и неки његови пријатељи, рећи да је у Париз отишао највише да би се ту, на жаришту великог радничког покрета очелично за идеје „које беше усвојио и које у то време потресаше целу Европу”.

„Живот испод земље...”

У Паризу је Ценић у почетку тешко живео, „скршене парнице при себи није имао”, па

је намеравао да се понуди макар и за фењерицу. Али кад је успео да добије неколико кондиција, давао је часове деци Константино Николајевића, учивило му се да је материјално осигурао живот. Нашао је стан у улици Антоан Дибоа, управо сокачету недалеко од тамнице Мазау, у којој је и провео готово све своје „париске дане”.

У то време, маршал Мак Махон се припремао да преузме власт. Почетак његове седамгодишње владавине био је означен почетним терором, прогађањем комунара, њиховим хапшењем, депортирањем, стрељањем.

Бесумње је и Мита Ценић, према достави српске владе, био уписан у књиге париске префектуре као подозрив човек а са њиме и једна мала група српских емиграната. Њега су пратили и француски и српски агенти, настојећи да га што пре лише слободе. Сарадња између њих је била пристојна.

Осумњичен да је припремао атентат на књаза Милана, који је тада са Филипом Христићем боравио у Паризу, и да је „завереник против књажева живота”, Мита Ценић је најзад ухапшен у Паризу. Српски агент, који је био у сталној вези са париским шефом полиције, нашао је код овога забелешку на једном парчету хартије — „Димитрије Ценић, окривљен због Интернационале”. То је био пресудан, главни и једини узрок за његово хапшење, што и сам агент наглашава у свом извештају председнику српске владе.

Хапшење у Паризу и боравак у злогласној тамници Мазау, Мита Ценић је описао у првом делу своје књиге „Живот испод земље или моја тамновања” (Београд 1881). По свему изгледа да је агент који шаље опширне извештаје о читавој „завери” против књаза Милана исти онај кога

Ценић у својој књизи означава само словом Г... Тај „Г” је Ценића и уручио париској полицији. То је Ценић дознао у полицијској префектури и тек тада схватио његове провокације. „Говораше са мном о много чему — пише Ценић, — највише о Комуни париској, и то на омнибусу. Тако гласно изговараше Комуна, а то је било више по опасно... Другог дана увече Ценић је био ухапшен.

„Разговарао бих се песмом...”

У својој књизи Ценић приказује методе париске полиције нарочито према политичким хапшењима и према њему: будно мотре на сваку његову реч, на сваки покрет при јелу, чак и када спава. При фотографисању су му наредили да гледа у једну слику док се сав посао не сврши. А на слици је био члан ЦК Комуна, А. Асиј, који је септембра 1871 осуђен на депортовање.

Истражне власти и полицијски органи поступали су према хапшењима нечовечно. После осам дана Мита Ценић је упућен у тамницу Мазау — у „страшну тамницу за политичке кривце”, која је имала строго изоловане ћелије. Ту је, после пада Комуна, извршено клање једног дела заробљених комунарда — да је „крв текла у потоцима кроз затвор”.

За време Ценићевог тамновања, у Мазау је било и других комунарда али ниједан осуђеник није смео да дође у ближи додир с неким од својих другова. „Како не видех људски лик осим мога тамничара — пише Ценић — па и то једаред дваред на дан, и сасвим узгред, беше ми највећа жеља да се с ким год на свету поразговарам. Разговарао бих се песмом, јер би њени одједи изгледали као поклити моје домовине која ме на истрајност будри. Али не дају ни певати...”

„Ја сам испрва избегавао, — наставља Ценић, — сваки додир са надзорником и управником завода. Често би ми баш нешто устребало, али бих трпео само да са њима немам посла. Док сам сам у ћелији, ја сам себи утађам, себе негујем, себи се покоравам. Ту сам себи и свет, и сила, и власт и све. Али чим дођем у додир са тим проклетим људима створеним по „образу и подобију” ђаволском, осетим сав брег угурсузлука који ме притиска, тек тада видим да сам роб. Тога ради сам готово за све време бављења у Мазау живео само у својој ћелији не хтевши чак ни у шеталиште изићи... Мени није било лако да се осамим па чак да избегавам светлост дана, али унижавања су за мене гора и страшнија него смрт. У шеталиште нисам ишао да се не унижавам, а унижавам се чим се само видим са надзорником кога ми је туђа сила наметнула за господара...”

Пут на коме је стицао знање

У Мазау је Мита Ценић био око три месеца: од октобра до краја децембра 1873 године. Ослобођен је по наређењу министра де Фурту, и прогнан из Француске заједно са једном групом другова који су били ухапшени када и он. За тражко је да му се врате ствари и исправе, али узалуд. Допустили су му само да оде до свог стана и покупи оно што је тамо остало. И он се упутио у улици Дибоа, у пратњи двојице полицијских агената. „На тај начин добио сам прилику да још једаред видим мој слатки Париз”. Али када је дошао у стан, у њему није нашао ништа. Полиција га је похарала. А на основу његових заплећених хартија и бележака његових другова, агент Мирослав Магациновић саставио је свој извештај тадашњем претседнику Јовану Маринковићу.

Француску је Ценић напустио у близини Белфора, прешавши у Швајцарску, одакле се ускоро упутио у Лондон, тад седиште прве Интернационале, да би се негде јула месеца, 1874 вратио у Србију. „Истина без дипломе, али са општом спремом, са општим образовањем да наставим борбу за народну ствар” — каже он.

У Париз је дошао као прогнаник из своје отаџбине. А у њему је наишао на нови терор „куд год човек погледа око себе, нигде не може наћи ниједног кутића где би се одморно, могао наставити, нигде заштитника, а свуда на сваком месту неуморни и бездушни гоноици. Дабоме, да се у подобним случајевима не намећу патници најлепше мисли. Стога ко мисли насилјем да влада, неће далеко стићи. Бар по мени судећи ја бих био кадар у онај мах дићи сав Париз у ваздух, а и свако други ко год би на мом месту био не би благородније осећао...”

Своју намеру да дође у Париз, Мита Ценић је објаснио жељом да политички учи, где, иако потиснут терором, дух Комуна није био савладан и уништен. Ценићев „слатки Париз”, у коме је на слободи провео тако мало дана, не значи за њега само град лепота, већ нарочито град јунака који су први у свету устали за права радничке класе. Прогнан одатле, он је отишао у Лондон. Из града комуна — у седиште Прве интернационале. То је био његов пут на коме је стицао знања и спремност за борбу коју ће пуним жаром повести у својој отаџбини.

ГЛАС ОДАЈЕ ЧОВЕКА

У универзитету Кент у Охају вршена су у последње време занимљива физиолошка испитивања. Закључак је био да људски глас претставља веран одраз нервног стања, душевног расположења, година, животног позива и разних других околности из свакодневног живота. Људи задовољни својом професијом, који су у средини у којој живе и раде нашли своје место, имају обично пријатан и топло обојен глас, док они незадовољни и подложни нервози имају задихан, носив или кмечени глас са тврдином или металним призвуком. Други експерименти показали су да глас често верно одражава физичка и духовна својства човека.

Употпуњујући рад америчких колега научници са Института за физиологију у Бечу снимали су на плочама гласове девет особа: једног свештеника од 58 година, келнера од 53 године, професора универзитета од 48 година, математичара од 46 година, наставника од 29 година, такси шофера од 30 година, дактилографкиње од 27 година, девојчице од 14 и дечака од 12 година. Сваки од њих говорио је по два минута пред микрофоном. Затим су те плоче репродуковане пред више хиљада присутних чији је задатак био да по гласу одреде старост, физички изглед и професију тих особа.

Занимљиво је да је готово три четвртине одговора било тачно. Просек година је био тачан код свих особа млађих од 45 година. За дактилографкињу је он износио 26, уместо 27 година, за наставника 38 уместо 39, а године дечака су биле тачне. Процена за остале показује да глас, пошто се пређе зрело доба и зађе у старије године, почиње да чини човека млађим.

Сличан експеримент извршен је недавно на Харвардском универзитету. Овог пута су се они чије је особине требало погодити по гласу налазили иза једне завесе. Показаало се да непосредни контакт са гласом особе која се не види готово непогрешиво открива сва њена својства. Преко 90 одсто одговора у погледу професије, година, нарави и физичког изгледа били су потпуно тачни. Занимљиво је да се по гласу могу много боље препознати високи и мршави, него мали и набијени људи. Најзад, глас много више одаје физичку сподашност жене него мушкарца.

НАЈВЕЋИ

И НАЈМАЊИ

Обоје су „чланови” једног зоолошког врта. Слоница је недавно прославила десетогодишњи боравак у овом „затвору без решетака”, док дво-

ТОЛИКО СЕ ЗАНЕ ЧЕШАЊЕМ ДА НАС ЧАК И НЕ ВИДИ!

ХУХ! ПУФ! БАШ МИ ПРИЈА!

ПАЗИ САД! НЕ МОГУ ДА ГЛЕДАМ!

САМО... СТРАШНО ЈЕ ЗАМОРНО СТАЈАТИ ВАН ВОДЕ... ОВАКО УСПРАВНО!

ТОМОНК! МОРАМ ДА СЕ ОДМОРМ У ВОДИ! ЗИП

ПА ТО ЈЕ КОКАН!

НАСТАВИКЕ СЕ

Седишта која се склапају

Нови модел француског аутомобила „Ситроен“ има зад-

ња седишта која се могу склопити, и затим увући у под. Добијени простор се може користити за превоз већег пртљага.

Није талентован

Када су познатом композитору Игору Стравинском једном приликом понудили 4.000 долара да компоује музику за један филм у Холивуду, он је одговорио:

— То је мало.
— Толико смо дали и вашем претходнику, — одговорио је продуцент.
— Мој претходник је био талентован, а ја нисам. Због тога ми је потребно више времена, — одговорио је Стравински.

Куће у „коверти“

На Универзитету у Пенсилванији, у САД, проучава се „паковање зграда у коверте од стакла“. То је изум који би решио многе проблеме спољне архитектуре, као и аклиматизације и осветљавања. Према речима професора Хацара цела зграда би била еграфена стакленим зидом, на отстојању које жели архитекта или власник. Било би подешено да ваздух струји око зграде или горе-доле између зида и стакла. Овакви „коверти од стакла“ би у првом реду заштитили саму зграду од временских промена јер би сунцем загрејани ваздух струјао у хладне просторије и обратно.

Усисивач за бербере

Судећи према осмећу задовољства на муштеријиним лицу питање ситних длачица које остају на врату после

шишања и изазивају сараб — решено је. Један берберин из Чикага направио је вакуум-чистач који све длачице отстрани.

Крајак тањи од власи

У Совјетском Савезу је начињена машина за производње металног копча који није дебљи од једног микрона; он се још изолује стакленим оном од највише два микрона, због чега постаје отпоран на високе температуре. Сада се већ ради на усавршавању ове машине да би се добио крајак танак десети или чак стоти део микрона. Помоћу ове нити, тање од власи, која се употребљава на инструментима у спутнику постиже се још десет пута већа осетљивост.

WALT DISNEY УСПАВАНА ДЕПОТИЦА

Флаута са диркама

Недавно је у Западној Немачкој направљен инструмент сличан флаути, али су на ње-

му рупице замењене диркама. Они који су пробали тврде да је чак лакше свирати на њему.

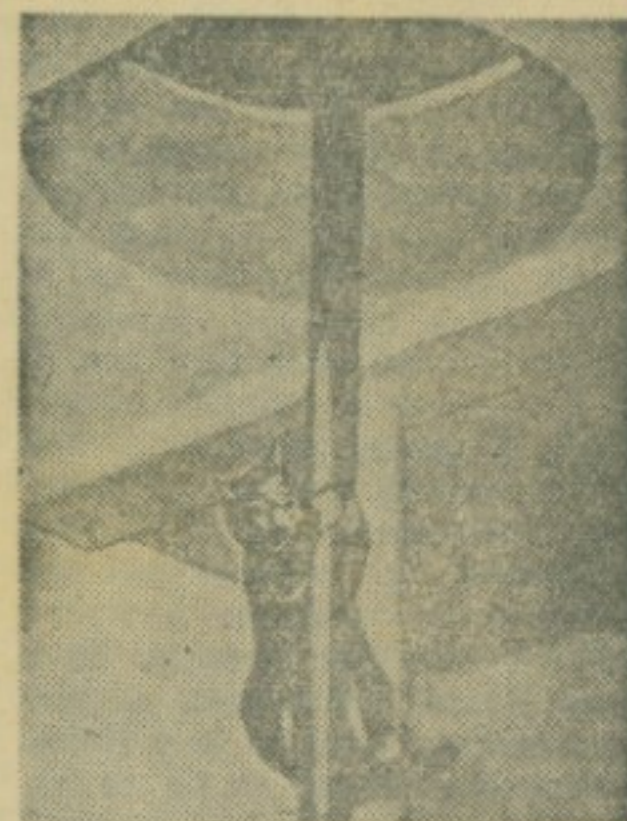
Може му се

Познати немачки филмови глумца Курт Јиргенс сградне је на француској Азуријој обали код Кап Ферана у својој вили једну специјалну дворану за играње шаха. Недавно је на Хонгконга донео шах чии лони имају пола метра док су остале главне фигура још за четврт метра веће. Све фигуре су обложене слоновацом, а табла на којој се игра уграђена је у поду и претставља посебан луксуз јер је и она начињена од слоноваче и абнуса.

Партнери пре почетка игре облаче јапански „кимоно“ и специјалне патике јер по пољима морају да шетају — да би повукли потеа. Свака партија обично траје по пет до шест часова.

Мачка као ватрогасац

Као што се види на нашој слици, ова мачка, маскота једне ватрогасне бригаде у Лонг Бичу, у Калифорнији, сама се спушта низ јарбоа као ватрогасац. Наравно, она

не би могла да буде ни од какве помоћи приликом гашења пожара. Али зато у кући, међу својим „друговима“ понаша се као прави домаћин. За спуштање са спрата на спрат користи се само овим ватрогасним јарболом.

Занимљивости

На Антарктику има толико леда да би се цела земљина кугла могла прекрити својим дебелим 85 метара.

Слепи мишеви су спретнији од птица. Кад осете смећу они праве нагле окрете и брзо и лако лете у другом правцу.

Морски таласи својом снагом померају и камење тежко по неколико стотина тона.

Преци слона нису били већи од свиње.

Летећа риба при старту достиже брзину од 43 км на час. На Тибету и у Етиопији уместо новца су употребљавани калуни соли. Ово је било могуће благодарети својој кини.

ЦРТИЦА СА АНТАРКТИКА

У Мелбурну, у Аустралији, одржан је недавно Међународни конгрес метеоролога, посвећен искључиво метеорологији Антарктика, на коме су учествовали стручњаци из Велике Британије, Скандинавских Држава, Совјетског Савеза, Француске, Белгије, Јужноафричке Уније, Аргентине, Новог Зеланда, Јапана и Аустралије. Неки од њих дошли су на конгрес непосредно из својих станица на Антарктику где су провели по годину дана.

За време пауза неки од ових учесника испричали су многе занимљиве детаље из свог живота, између осталог и ову анекдоту о климатским „лудима“ леденог континента.

Капетан Мак Доналд са америчке базе „Мала Америка“ покушавао је читав час да успостави радио везу са совјетском станицом „Мирниј“, која је удаљена око 400 километара. У једном тренутку „Мирниј“ се одазвао, али

је веза одмах потом била „изгубљена“.

— Опет те проклето смеће у атмосфери, — бесно је гунђао Мак Доналд.

У то се јавио Лондон, који је од базе „Мала Америка“ удаљен 16.000 километара.

— Имате ли можда везу са базом „Мирниј“? — запитало је Мак Доналд.

њем њиховог колега из Лондона.

Пре 50 година, капетан Скот забележио је у свој дневник: „Доврага! Овај крај је укасан!“ Тај дневник наших су касније крај његовог смртног тела.

У време Скота и осталих пионир-истраживача: Шекато на (1909) и Амундзена (1911), Антарктик је био појам опасности, великих одрицања и усамљености. Данас истраживачи Антарктика имају радио и телефонску везу са читавим светом, топлу воду, купатила, машине за прање рубља, вештачко висинско сунце и плоче с Бетовеновим симфонијама. Време „вitezова с прљавим рубљем“, како су стари истраживачи Антарктика сами себе називали, одавно је прошло јер они савремени, иако живе у тој истој леденој пустињи, окружени су комфором каква имају и у својим домовима.

— Покушаћемо! Одмах ћемо је позвати!

После дванаест минута Лондон је јавио:

— Добили смо везу с базом „Мирниј“. Добро се чује...

— Дивно! Молим вас, јавите метеорологу Ивану да ћу белог пешака померити са поља Б 3 на поље Б 4.

Тако је партија шаха између Мак Доналда из базе Мала Америка и Ивана из Мирнија, коју су играли преко радија, настављена посредова-

Прва база на Месецу

„ПТОЛОМЕЈЕВА“ ВРТАЧА, ПРВА ВАЗА НА МЕСЕЦУ: 1) БЕДЕМ „ПТОЛОМЕЈЕВЕ“ ВРТАЧЕ; 2) КАТАРКА ОД ГЛИЦИНИЈУМА СА РЕФЛЕКТОРИМА КОЈИ СЕ ОКРЕћУ, ОСМАТРАЧНИЦА И ТЕЛЕВИЗИСКА КАМЕРА; 3) ПОДЗЕМНА ВАЗА У ИЗГРАДЊИ; 4) ХОДНИК ЗА ДРУГИ ЛОГОР; 5) ОТКОПАНА ЗЕМЉА; 6) ИЗЛАЗНИ КАНАЛ; 7) ОДВАЈАВАЧ РАКЕТЕ ЗА СИГНИЦА; 8) РАДИО-РАДАРСКА АНТЕНА ЗА ВЕЗУ СА ЗЕМЉОМ И СА РАКЕТАМА У СВЕМИРУ; 9) ОТПРЕМНА СТАНИЦА; 10) СПОЉНА ЛАБОРАТОРИЈА; 11) ДОПУНСКИ САБИЈАЧ КИСЕОНИКА; 12) УЛАЗНИ КАНАЛ; 13) СЛОЈ МЕСЕЧЕВЕ ПРАШИНЕ КОЈИ СЛУЖИ КАО ЗАШТИТА ОД СУНЦА; 14) АКУМУЛАТОР ЗА НОЋНО ПАРНО ГРЕЈАЊЕ; 15) ЕЛЕКТРИЧНИ КАБЛ; 16) ОПСЕРВАТОРИСКИ ИНСТРУМЕНТИ.

е, то више није никакав сан. После ракете и вештачких сателита, по свему изгледа да ће се пут на Месец остварити за релативно кратко време. Ко би знао рећи колико ће наших вршњака проћи кроз васиону? Можда се с првим геолозима истраживачима Месеца већ суоређемо на улици, а можда су још у школској клути. Било да удишу ваздух који и ми или се још нису родили неће се дуго чекати да се човек спусти на тле жутог земљиног пратиоца који ће му послужити за далекосежна испитивања васионе.

Човек мисли да подигне на Месецу идеалну опсерваторију чији ће астрономски инструменти моћи много боље да послуже, јер им неће сметати тмурна атмосфера каква је наша. Али, најглавнији задатак биће да се изгради прва међупланетарна база као отскочна даска за свемир. Наука много очекује од Месеца као полазне тачке за даља путовања зато што ће брзина ракете, које се ослобађају Месечеве тежине, бити пет пута мања него у земљиним ракетама. То значи да ће оптерећење ракете са Месеца моћи да буде много пута веће него када се пуштају са Земље.

Али, има још много проблема који треба да се реше пре изградње базе за одашљивање даљних свемирских бродова. Пре свега, како да се живи у једној таквој пустињи где ноћ и дан трају по 14 дана, где је подневна температура плус 135 а поноћна минус 190 степени Целзијевих? Суштина проблема је, дакле, у загревању односно хлађењу. Што се тиче светлости, ноћ на Месецу није тако тамна као ноћ на Земљи. Ноћна хладноћа моћи ће да се ублажи загревањем.

Подаци довољно јасно говоре да ће људи на Месецу моћи да се крећу лакше него на Земљи, па чак и онда кад буду оптерећени заштитним оделом и апаратима за дисање.

Претпоставимо да су бродови за Месец већ начињени, чак да су спремни за полазак и запитајмо се где ће се они тамо искрцати?

Нема много људи који би могли да нам одговоре на ово питање. Један од њих је свакако доктор Вилкинс, директор „Секције Месец“, Британског астрономског друштва. Он је творац чувене мале Месеца, дуге и широке по 7,5 метара, која се сматра најподробнијом и најбољом картом овог небеског тела. Према доктору Вилкинсу, на Месецу има неколико површина које би биле веома погодне за слетање

и за живот људи. Њихова су имена „Синус Медии“, „Архимед“, „Платон“ и „Птоломеј“. Равница у кратеру „Птоломеј“ налази се у средини видљивог дела, коју и Сунце и Земља добро осветљавају. Ако би први човек успео да се спусти баш на то место, од њега би имао приличну корист.

На почетку, ракета ће свемирском путнику да служи за становање. Ту ће он да сачека ракете-снабдеваче које ће му омогућити да се врати на Земљу. После овога ће настати друга фаза освајања Месеца: стигли ће ракете са разним грађевинским материјалом и са резервом кисеоника. Да би три човека могла да проведу на Месецу 90 дана потребно им је 250 литара кисеоника. За то време они ће да подигну научни грађевина и то у сенци неког од бедема да би се заштитили од јаких сунчаних зракова. Међутим, то још неће бити довољно. Морале да изнад свог пребивалишта разату широку, специјално платно које ће покрити Месечевом прашином.

У тако створеним условима научници ће моћи да врше прва испитивања, али прави истраживачки рад почеће тек у тре-

ћој фази, кад се подигне стална база за становање и испитивање. Како ће она отприлике да изгледа показује наша слика израђена на основу научних података.

Главни посао првих становника на Месецу састојаће се у испитивању Месечевог тла. Већина људи биће по струци геолози који ће тачно и унапред знати у коме правцу треба да врше проучавања.

Човек се не задовољава тиме да зна шта има на Месецу већ да се појединим елементима и користи. Сматра се да подzemне вулканске стене на Месецу садрже око 5 одсто воде из које ће се, путем електролизе, добити кисеоник и водоник, што није безначајно. Научници су мишљења да ће на нашем природном сателиту моћи да се развије велика индустрија метала. Зато није чудо што се многи журе да је што пре подигну.

Почетак четврте фазе састојаће се у изградњи сталних подземних база у којима ће да живе становници Месеца. Ако још постоје пећине које су настале некадашњим радом подземних вода, све ће ићи далеко брже и лакше. Стављајући пластичну масу преко

унутрашњих зидова и са вратима која ће се херметички затварати, људи ће добити потпуно изоловане одаје за становање и рад. Ако таквих пећина нема, биће потребно да се оне начине, што ће претстављати много већи труд. Пробивање стена вршиће се експлозивом.

Овај посао обавиће се по свој прилици у боку једног од Месечевих кратера. Можда ће се уста једне пећине налазити баш у Десином зиду, на великој падини високој 150 метара а дугој сто километара која се налази 500 километара северно од „Тихе“, на пола пута према „Птоломеју“. У току бушења добиће се тачан преглед састава Месечеве коре.

Одмах после тога започеће изградња физичко-хемијских инсталација за прераду разних састојака из којих ће се добијати ваздух, вода, храна и пропергод, потребан за путовање од Месеца до Земље.

Најзад, на пространијој равници кратера „Птоломеј“ започеће изградња огромног објекта какав, по типу, већ постоји на Земљи, али чија ће величина надмаштити све досадашње. То ће бити прва свемирска база за пут на Марс.

ДВА РЕНОАРА

Славни француски сликар импресиониста Огист Реноар, у својој четрнаестој години био је ученик у једној фабрици порцелана у Лиможу. Четрдесет година после његове смрти, његов син Клод и унук Пол отворили су у Мантону атеље за керамику, настављајући породично занимање.

Клод Реноар, млађи сликарев син научио је керамички посао баш од свога оца две године пре његове смрти. Отада, у Клоду су полако сазревали очеви упуту, а име „Реноар“ ставао је само на она дела која су га достојна. У међувремену, Клод се посветио филму, док је његов син Пол постао бродовласник. Данас, међутим, радели у малом атељеу осећају да се тек налазе у средини која им сасвим одговара.

Њихови керамички радови су интересантни због изванредних боја и грациозности облика. Склад између тешког и провидног емајла њихово је откриће. Уствари, то је чисто хемијски проблем који Пол решава са успехом и зато стварају дела која дају неочекивани ефекат и налазе на дивљење како аматера тако и уметника.

У овом заједничком послу Клод даје облике, а Пол довршава творевину изврним складним тоновима емајла.

Колекционари из целог света се све више интересују за њихове радове који ће ускоро бити доступни свим посетиоцима изложбе у Базелу.

Два уметника врло мало говоре о својој уметности и својим пројектима и амбицијама. Лакше их је натерати да причају о сликару Огисту Реноару, чији су потомци.

Обиман преглед о дувану и свему што је у вези с њим пружа нови музеј који је о прослави своје 175-огодишњице отворила једна фабрика дувана у Бечу. Витрине су пуне разних врста дувана из свих времена и свих крајева света и свакојаког прибора за пушење. Ту је и најстарија колекција цигара Европе из 1844 године. И најстарија лула Немачке — „раги лула“. А циновска „валдфиртел-лула“ је ремекдело своје врсте: дуга је 80 сантиметара, а израђена од шведске бревојине изрезбарене алегоријама.

Осим ових предмета у музеју има много слика, статистичких табела и литературе о дувану, управо његовој општој историји. Из свега се види да Индијанци нису били први пушачи и да је Европа дуван од њих наследила. Пушило се још 1300 године пре наше ере. Краљ Сетос I пушио је тада мирисне траве на лулу, а Плиније је седамдесетих година наше ере наредио да се пуши подбел ради лечења назеба, што и данас чине неке присталице природних лекова. „Плави дим“ као уживање увео је тек Колумбо 1492 год.

Многи знаменити људи волели су да пуше или жваћу дуван. Али је баш због њега историја у 17 веку забележила најужаснији прогон свих времена. Султан Мурат IV, назван „Свирепи“ посекао је 25.000 људи само зато што су пушили дуван. Подвргавао их је и најсвирепијим мучењима. Иста судбина сналазила је и оне који су пили вино.

Небројене су фотографије и слике у уљу, акварели, литографије, које говоре нешто о дувану или на који начин су га пушили чувени људи Ајнштајн, војвода од Рајштата, Шилер и други. Али најзанимљивија је слика на којој је овековечена такозвана „мароканска лула“ у коју је могло да стане 4 килограма дувана а пушило ју је једновремено 36 људи.

РЕДАКЦИЈА МУЗЕЈ

Десетине хиљада Американаца, када су пре неки дан укључили своје телевизоре, помислили су у први мах да су добили везу са Марсом. Људи са необичним белим шлемовима, које су угледали на екрану, били су радници са специјалним апаратима за швајсованье. У унутрашњости атомског реактора они су обављали посао. Слика ове необичне и праве околине била је много упечатљивија од кулиса при емитовању из телевизијских студија.

Повремено ће оваквим придрима бити оживљавани досадашњи популарни преноси „Све или ништа“ као и други слични забавни телевизијски програми. Свака телевизијска станица може добити бесплатно по један краткотрајни филм о неком позиву или индустријској грани.

ПРЕВАРИЛИ СЕ

Американи ће имати прилике да макар и после седамнаест година виде како се одиграла велика битка код Стаљинграда 1942 године. Компанија „Колумбија“ је добила од Совјетског Савеза филмове које су снимили совјетски и немачки аматери и професионалци у време саме борбе. Филмови ће бити емитовани и преко телевизије.

НАГРАДЕ ЗА ПРОНАЛАЗАЧЕ

На Осмој изложби проналазака, одржаној у Брислу, прву награду је добио Швајцар Алберт Рајнхарт. Његов изум омогућује да се за један сат очисти четири километра подземних ровова и цеви. Американац Калфајан је добио за фреквентни селектор свих гласова златну медаљу, као и проналазач несагорљивих везаних плоча, аутомата за паковање лекова у праху и други.

У АФРИЦИ

Доктору Алберту Швајцеру су недавно за његову болницу у Ламбарену, удаљену свега 80 километара од Екватора, допремили ледени блок од три тоне. У срце Африке овај ледник је допремљен из северног дела Норвешке. Заштитен стакленом вулно превалко је 12.000 километара за 27 дана, и „изгубио у тежини“ само 336 килограма.

За Швајцеру болницу је испослато 400 килограма лекова које је од квара заштитио овај лед. Организацију превоза су организовао фабрике за израду стаклене вуне из осам европских држава са намером да докажу њену вредност као изолационог средства.

НОВЕ...

Електричне машине за бријање неће више морати да се укључују у електричну мрежу, јер ће имати сопствени погон из две мале батерије које ће омогућити бријање у току неколико месеци.

НАЈДУЖИ НА СВЕТУ

У Јапану је почела изградња најдуже моста на свету. Својом бетонском конструкцијом од 1860 метара повезиваће индустријска места Тобако и Вакамасту. Висина ће му достигати 40 метара, а верује се, биће пуштен у саобраћај 1962 године.

У МЕСТОЊИХ

У Лондону су изложена аукцијској продаји нека француска документа. Међу њима је и једно љубавно писмо, које је нека 22-огодишња удовица упутила Робеспјеру јуна 1794 године — нудећи му брак. То је било непуна два месеца пре његовог погубљења. И стотину писама Наполеона I као и списак личности чије је слике цар хтео да буду израђене за музеј, налазе се у продаји. Својеручно он је у том списку прецртао имена филозофа Лидроа и Декарта, а уместо њих дописао Колумба, Цезара, Вијема Освајача, Фридриха II и Виргилија.

ЗБОГ ЗРНА

Када су гњуџици тога јутра кренули, међу њима смо се налазили и Марама и ја. Близу нас је пловило чамац у коме је била Маурија и њен нећак Теура.

Сећам се тог јутра као да је било јуче. Дно се пружало на отприлике дванаест метара и било је избраздано више него иједно по коме смо пре тога гњурали. Па ипак имали смо разлога што смо управо ту дошли. Наши другови који су већ пре нас били овде причали су нам да је дно просто прекривено шкољкама.

Као и обично понео сам са собом стакло помоћу кога се могло гледати у дубину. Посматрао сам како Марама гњура. Пратио сам сваки његов покрет по дну. Али тек што сам престао — ни пола минута није прошло, а ја сам одједном осетио како неко очажнички вуче конопца који је висио са чамца. Марама се невероватно брзо пео уз њега.

Уочкио је у чамац таквом силним да нас замало није изврнуо.

— Ах, велики тону ме је готово зграбио. — Једва је изговорио тешко дишући. А онда одједном крикну: — Где је Теура.

Дочепав стакло и сви, са главама једном уз другу, почесмо да претражујемо плаву дубину. Чувши наше речи и Маурија зграби своје стакло за подводно посматрање. Већ следећег тренутка зачу смо њен крик. Теура је покушавао да се попне уз конопца очажничком брзином. А иза њега се појави огромно морско чудовиште. Била је то риба дуга око три метра и

страховито дебела, са устима ширим од метра, испуњеним ситним, али оштрим зубима. Очи су јој личиле на два опрона сјајна диска. Тело јој је било такве боје да се једва разликовало од морског дна покривеног коралима.

Посматрали смо ову страшну сцену неми од ужаса. Теура се приближавао површини. Још само тренутак и он би био спасен. За тренутак риба као да се колебала, чинило се да иде за човеком из радозналости, а не да га нападне. Када је гњуџац био већ на неких шест метара од нас, риба као да се одједном предомисли, заплива брзо и отворених уста полете на њега.

Следећег тренутка по усковитластој води проишла је непосредно испод чамца и одигла га са површине. А онда се сузвратила у дубину и заједно са собом повукла и човека. На десетак метара у дубини она стаде и на свој неизрециви ужас, видех да из њених уста вири доњи део Теуриног тела.

Поред нас се зачуо очајнички врисак Маурије: — Теура је мртав, али ја ћу се осветити том ђаволу. Убићу га као што је и он убио мог дечака.

Жена је стајала на прамцу свог чамца. На очи је намакла наочаре за роњење, а у руци је држала харпун. То страшно оружје било је навињено од црног дрвета а на врху је имало челични шиљак. Погледах поново у стакло. Велика риба била је тачно испод нас. Теура је прогутан.

Мауријин чамац стаде поред нашег. Осетисмо попрес а одмах затим пљусну вода.

Без иједне речи Маурија је скочила. Риба се није ни померила — преживала је свој обед. Срца нам се стегоше. Жена је летела у дубину. Када је стигла на свега метар од лева велике рибе, замахнула је харпуном и уперила га ка оном месту где глава прелази у труп. Видео сам како се челични врх заруо дубоко. Маурија је са обе руке држала харпун и покушавала да га забодне још ду-

ошло. Више уопште немам храбрости да данас роним, — рекох као у прозница.

Мрки младич ме погледа озбиљно:

— И ја се плашим, — рече.

Али постоји и нешто друго исто толико јако као страх. Мој деда, који је био највештаји рибар у овим крајевима, увек је говорио да онде где се нађе једно од ових чудовишта никад нема и другог у близини. Пажљиво посматрај и покрену корту ако утледаш неку опасност. Ја ћу још једном заронити. У пенини где сам малопре угледао тонуа видео сам две ста-

тих речи мога ујака: „Никад немој допустити да неко други учини оно чега се ти плашиш“. И тада јасно осетих да никада нећу имати мира ако не поступим онако како је требало.

— Стани, — рекох помало дрхтавим гласом. — Ти си био већ једном доле, сада је на мене ред.

Целог живота сам скупио искуство да треба учинити оно чега се бојиш — што брже, без много размисљања. Дохватио сам наочаре и не обраћајући пажњу на Марамине протесте скочио у воду.

Никада у животу нисам био толико уплашен као тог да-

Осетих нешто хладно и при самој помисли да бих морао поново да одем доле.

— Хајде да их отворимо. Једва чекам да видим шта има у њима — рече Марама.

— Узми једну, — предложи, — а ја ћу после другу.

— Да, — рече Марама док му је глас дрхтао од узбуђења. Прво да видимо шта има у овој.

Завуче нож под саму ивицу капка и пресеце мишић. Положи отворену шкољку на дно чамца. Прсти му се завикуше у љигаву масу и почеше ископу да пипају и преврћу не би ли пронашли бисер, али не набоше ништа.

— Нема, — уздахну разочарано.

Узех нож и отворих другу шкољку. Капци су јој били подупрули и пуни рупа, а место је имало болесну зелену боју. Мој кажипрст се зару у њега. Осетих нешто тврдо и глатко што се помаче од мог додира. У Марамину шаку спустих један величанствени бисер, као кликер велики, округлао и без иједне прешке, који се пресијавао у дивним дугиним бојама.

Посматрали смо га укоченим погледима, неми од среће. Човек је могао провести цео живот овде а да му се не пружки притика да види ништо овако лепо врло.

— Са оваквим бисером човек би могао купити цело острво — одушевљавао се Марама.

Али га ја прекинух када му поред првог у длан спустих још један бисер — сасвим исти и по лепоти и по величини.

Док смо се враћали на острво чули смо, све ближе, тужно мукање жена за нашим изгубљеним другом.

БИСЕРА

бље. Риба се покрену, уста јој се отворише и делови Теуриног тела које није успела да сажваће, испалоше напоље и полетеше ка дну. Рањено чудовиште се искрену настрану. Из тела му је вирио харпун. Тргујући се још неколико пута исплива на површину где га остали гњуџици брзо дограбише.

Нико више није помишљао на роњење тога дана. Чамци, један за другим, дигосе сидра и кренуше за Мауријиним бродом. И сам сам ухватио уже лангера, али ме Марама ухвати за руку:

— Чекај, — рече озбиљно, — поћи ћемо али прво морамо нешто да ти кажем.

— Хајдемо натраг у луку. Починем да дрхтатим и од саме помисли на оно што се де-

ре шкољке „парау тахито“ о којима рониоци толико говоре. Зарасле су у морску маховину и ја верујем да у њима има бисера, великих зрна. Када сам заронио и дошао до улаза у пенину угледао сам шкољке, а одмах затим и очи тонуа који ме је посматрао. Уста су му се отварао док се спремао да полете на мене. За један трен сав сам се укочио. Остало си видео.

Узбуђење мог пријатеља почело је да прелази и на мене. Откако смо решили да ронимо слушали смо приче о опрним бисерима које су врло ретко налазили срећни гњуџици, и имена су им постајала на далеко чувена.

Марама је дохватио своје наочаре за роњење и спремао се да скочи када се се-

на. На дну је светлост била врло слаба. Када је тег који ме је вукао на дно, ударио о корале моје срце је лупало да искочи. Изгубио сам пола минута док сам нашао улаз у пенину. У помрчини сам једва разазнао сенке две велике шкољке. Њихови маховини обрасти ружички капци били су широм отворени. Ишчупао сам их и држећи по једну у свакој руци кренух ка површини. Пребацно сам се без речи у чамац и сручио на даске преморен.

— Јеси ли их извукао? — упита Марама не окрећући главу ка мени.

— Ено их у корпи, — рекох. Али када би требало да поново зароним ја то не бих учинио више ништа на свету.

УБИЈА БАЦИЛЕ...

Вино је изванредно јако средство за уништавање бактерија и по свом деловању може се упоредити с пеницилином. До овог закључка дошла је једна француска комисија за проучавање алкохола. У извештају који је по завршеном раду поднела, комисија истиче да је доктор Маскелије, професор Медицинског факултета у Бордоу, експериментално доказао да вино убија многе вирусе, између осталог тифусне бактерије и стафилококе. Приликом једног опита њему је пошло за руком да са два кубна сантиметра црног вина уништи 2.000 стафилокока, и то за 15 минута. Двадесет кубних сантиметара познатог вина из Бордоа растворено у 80 кубних сантиметара воде има исто дејство као и пет јединица пеницилина у једном кубном сантиметру во. а.

БРАДАТИ КЕЛНЕРИ

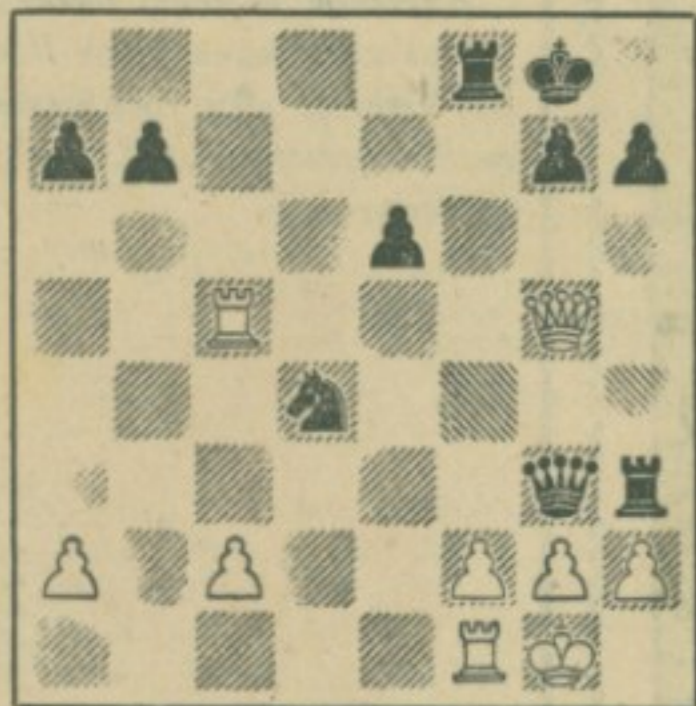
Један велики лондонски ресторан упуштава искључиво мушкарце са брадом. Дирекција ресторана објашњава то сасвим „убедљивим“ разлозима: „голобради“ Енглези моћи ће овако већ на први поглед да разликују келнере од осталих гостију, који такође носе смокнинге.

Учимо шах

LXVIII

Да ли сте решили онај задатак из прошлог броја „Забавника“? Некима је то можда пошло за руком, а неки су свакако узалуд лупали главу и тражили помоћ у шаховским клубовима.

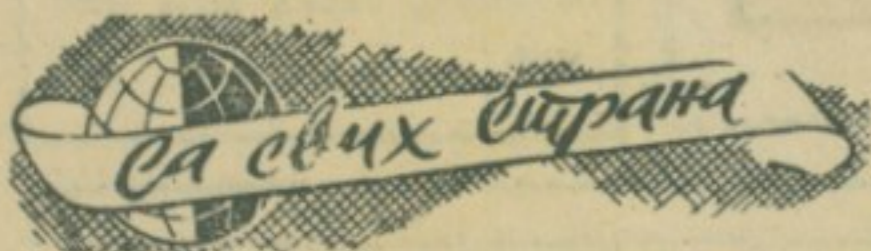
Велемајстор Маршал као црни повукао је овај потез, двадесет и трећи по реду: Дц3—г3. Тада је на плочи настала оваква ситуација:

Бели, разуме се, мора да носи црну даму, јер ако је не однесе, црни ће га матирати потезом Дг3—х2. Али, чиме да је однесе?

Ако бели однесе црну даму потезом ф2:г3, црни ће му дати шах скакачем, а одмах затим однети му топа топом и дати мат. Ако, пак, бели однесе црну даму потезом х2:г3, бели ће га одмах матирати скакачем. Бели према томе, мора да носи даму домом: Дг5:г3. Црни му даје шах: Сд4—е2+. Бели: Кг1—х1, црни: Се2:г3+, бели: Кх1—г1, црни: Сг3:ф1. Бели предаје.

Ако се и не сложите с мишљењем да је Маршалов потез Дц3—г3 најлепши у историји шаха, овај потез, нема сумње, спада међу оне који показују да шах крије у себи неслухене лепоте и могућности.

ПРИСЕБНОСТ ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Трговац маслом Шарл Легран из Бушена у Француској и његов седамгодишњи син Данијел возили су се аутомобилом. Одједном се однекуд појавио, долазећи им у сусрет, огроман камион. Отац се окаменио од страха, а дечак је прибрано дохватио волан и окренуо улево. Само тренутак докније угледао је пред собом човека на бициклу са двоје деце. Завио је још више улево и избегао несрећу. Аутомобил се зауставио ударивши о зид једне куће. А за све то време отац је пригискивао ногом педалу за гас.

КУЋЕ БЕЗ КУХИЊА

У Чехословачкој се припремају нацрти за изградњу прве стабене куће у којој уопште неће бити кухиње. Храна би се куповала у ресторану који ће се налазити у згради. Иницијатор за ово је народни посланик Ландова Штихова која сматра да нови станари треба потпуно да ослободе не само жену већ и читаву породицу од кухињских послова.

МАГНЕТОФОНСКЕ КОПИЈЕ

Удружење лекара у Калифорнији сваког дана издаје 4.000 магнетофонских копија са обавештењима о последњим достигнућима у медицини, како у области теорије тако и праксе. А два пута месечно се могу добити магнетофонске траке за специјалисте — хирурге, интернисте, гинекологе и друге лекаре.

На тај начин обавештење може да се слуша код куће, у аутомобилу или у возу помоћу посебних слушалица, тако да се не ометају други путници.

БОЈЕЊЕ ДИЈАМАНАТА

У лабораторији Брукхевен у Сједињеним Државама врши се „бојење“ дијаманата бомбардовањем неутрона и на тај начин им се утврђује и тврдоћа. Овако „обојени“ дијаманти су намењени индустрији. Као што је познато, дијаманти су најтврђи познат минерал, али и међу њима има разлике и према томе се и одређују за обраду разноврсних метала.

ПАС У ПОРОДИЧНОЈ ГРОБНИЦИ

Једна стара француска племићка недавно је сахранила свога пса-љубимца у породичну гробницу. Пас Феликс се био разболео, али и поред бројних операција и трансфузија крви није могао да буде спасен. У знак велике жалости газдарица је донела необичну одлуку.

Ово је изазвало велико узбуђење међу месним „верницима“ па су од председника општине захтевали да се пас екскумира. Сви напори су остали без успеха, и Феликс и даље мирно почива у породичној гробници.

ЕЛЕКТРОНСКИ МЕТРО

У Лењинграду ће ускоро бити уведени подземни електрични возови без кондуктера. Путници ће улазити и излазити из кола на одређеним станицама где ће се кола аутоматски заустављати и настављати пут чим испред улаза не буде више путника.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ТАЈНА РИБЕ-ПИЛОТА

Риба-пилот је верни пратилац ајкуле. Међутим, тешко је разумети како ова риба прати ајкулу, која жури и по 500 метара у минути. Знамо, опет, према општим у басену, да риба-пилот нема ни трећину брзине. То питање је нарочито интересовало совјетског професора Шулејкина, и он је донео закључак после дужег проучавања да она постиже ту брзину само кад плива са свим иза ајкуле односно по бразди коју ова прави. Филмови које је професор Шулејкин начинио показују да ако риба-пилот само мало скрене са путање коју прави ајкула, привлачна снага, изазвана вртлогом воде, врати је поново на прави пут.

МОТОРНИ ЧАМАЦ ОД ГУМЕ

У Енглеској се производе чамаци од гуме који, спаковани, заузимају мало простора. Торба у којој се налази комплетан чамац са веслима и седиштем тешка је свега око 12 килограма. Кад се надува и стави у њега мотор од 1,5 коњске снаге могу, чак прилично удобно, да се возе и три особе.

КРАВА — РОБОТ

У Великој Британији је недавно завршена крава-робот, која, како велд штампа, „гута разне траве и зелено биље“ а даје протеине уместо млека, и то веома богате хранљивим концентратима.

ПРВИ ДАНИ МЕДВЕДА-БЕБЕ

Тешки су први кораци кроз живот како човека тако и животиње. Треба се навићи на непознате предмете и на непознате обичаје. Ова беба

беле медведице најсрећнија је у наручју своје мајке. Али, кад наиђу непредвиђене околности, као што је на пример ово мерење у зоолошком врту — ето јада!

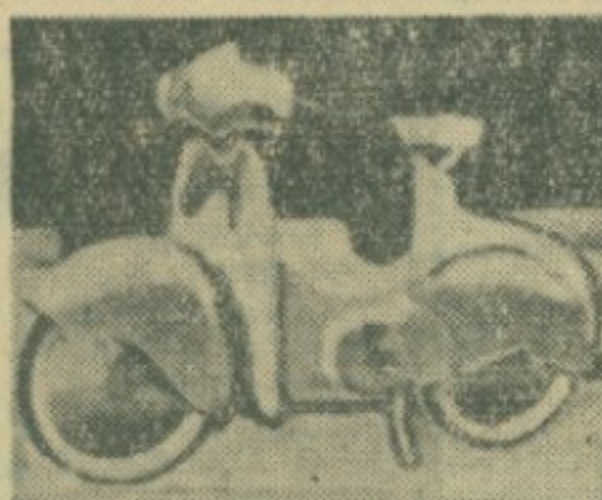
ВИШЕ ОД САМОПОСЛУЖИВАЊА

У америчком граду Кокберну отворен је за публику један веома необичан ресторан који је не само уређен на принцип такозваног самопослуживања, већ се одликује још једном новином: гости могу сами да готове јела по својој жељи од материјала који им управа ресторана сваког дана обезбеђује. Гост који жели да сам скува ручак одлази у велику кухињу ресторана, где, пошто претходно одабере материјал, добија на употребу један од безбројних електричних штељњака. Цена једном тако спремином оброку је само мало виша од цене јела које се готове у самом ресторану.

Занимљиво је да овде никада нема места. Још је занимљивије то што су гости који сами кувају већином мушкарци, наравно нежење.

падају типу гмизаваца и имају нечег заједничког са сисарима. То је група позната под именом „динодонти“ — четворножни месождери, чија структура лобање и других делова скелета има сличности са примитивним гмизавцима и сисарима. Експедиција је такође открила фосиле динодонта, гмизаваца сличних сисарима, који достигну величину вола.

ОКЛОПЉЕН БИЦИКЛ

НЕПОЗНАТА ДОЛИНА

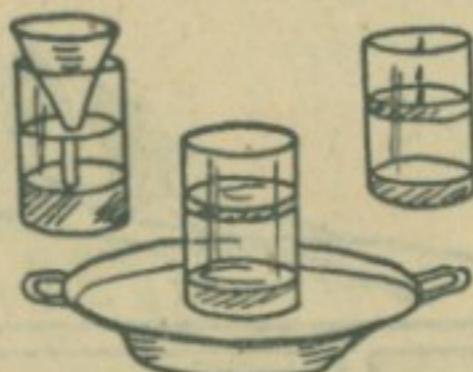
Научници са Харвардског универзитета открили су у Аргентини једну долину, дугу око 20 километара и потпуно насељену. Нађени су ту једино фосилни љубичасте боје. Верује се да су стари 170 милиона година. Поједини примерци при-

Мада овако оклопљен личи на ракету за Месец, ово је обичан бицикл који се вози окретањем педала. На слици се види нови британски модел аеродинамичне линије са оклопом од пластичне масе.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

РАЗНЕ БОЈЕ У ЧАШИ

Познато је да ће вино, ако га опрезно наливамо на воду, плувати на површини, зато што је, иако незнатно, ипак лакше од воде. Да бисмо добили црвену боју на дну морамо да сипамо прво

врелу воду, јер је она лакша од хладне. Тада узмемо левак па га кроз воду спустимо до дна. Сад уливамо полако добро црвено вино (најбоље чисто далматинско, које је теже). Онда извадимо опрезно левак а црвена наслага остаје на дну. На воду ћемо спустити танак папир и озго полако налити плаву течност. Најбоље је шпиритус, јер је он лакши од воде, који смо обојили плавим мастилом. Тако имамо у чаши три боје.

Ако ову чашу ставимо у тамну собу где гори само свећа видећемо на зиду три лепе боје.

Кад се вода у чаши охлади, а можеш је, да би се брже охладила, ставити у неку посуду са хладном водом, видећеш како се вино у танким провеним млазевима пење, а шпиритус у плавим погума пада.

ШАЉИВА ПИТАЊА

Кад сека и бата узму из ормана десет колача, 15 коцки шећера, 20 јабука и 2 те-

гле са слатким шта ће добити свако од њих? (Валице)
 Чиме је дупла цвет? (Мајчина дупина)
 Која је жена птица? (Катица)
 Какав је црнац кад се окупа у Црвеном Мору? (Мокар)
 Који човек није имао оца? (Адам)
 Зашто звона звоне на цркви? (Зато што их звуку за конопце)
 Када деца не једу колаче? (Кад немају)
 Која животиња стоји на небу? (Велики медвед)
 Која је ситница увек мокра? (Река Ситница)
 Који цвет жукуриче? (Кукурек)

СКРИВАЛИЦА

Ту су: буца Воја и његов стриц Која.

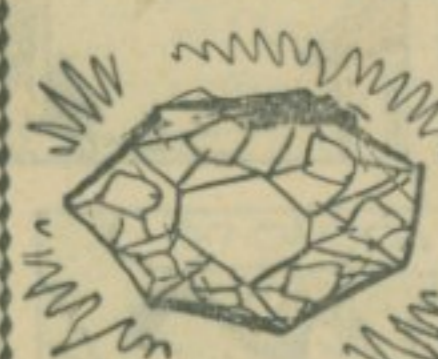
ИНДИСКИ ХРАМ

Потражите пут којим се може стићи до овог храма.

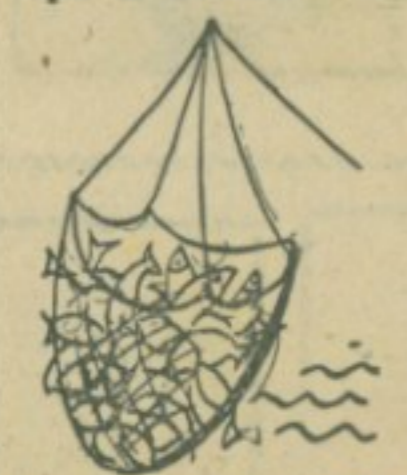
... прво вештачко драго камење добио је 1900 године фран-

цуски хемичар Вернеј. ... најстарија врата у Европи, начињена од бронзе, налазе се и сада на једној базилици у Риму. Она су првобитно била постављена на згради римске курије, установе основане још у 7 веку пре наше ере.

... за време Римљана, на територији данашње Војводине, неких 12 километара западно од Сремске Митровице налазио се град Будалија.

... сваке године људи добијају из Мора и океана око

30 милијарди килограма хране: риба и морског биља.

... колико је досад могло бити утврђено, египатски краљ Нефрекар Пепи II, из шесте династије, најдуже је од свих владара остао на престоу. Краљ је постао у својој шестој години, а умро је у стотој години живота, после 94 године.

... од свих животиња преживари, а нарочито коза и ламе, имају највећи број црвених крвних зрнаца. Даждевак, пак, има најмање

црвених крвних зрнаца, али су та зрнаца највећа.

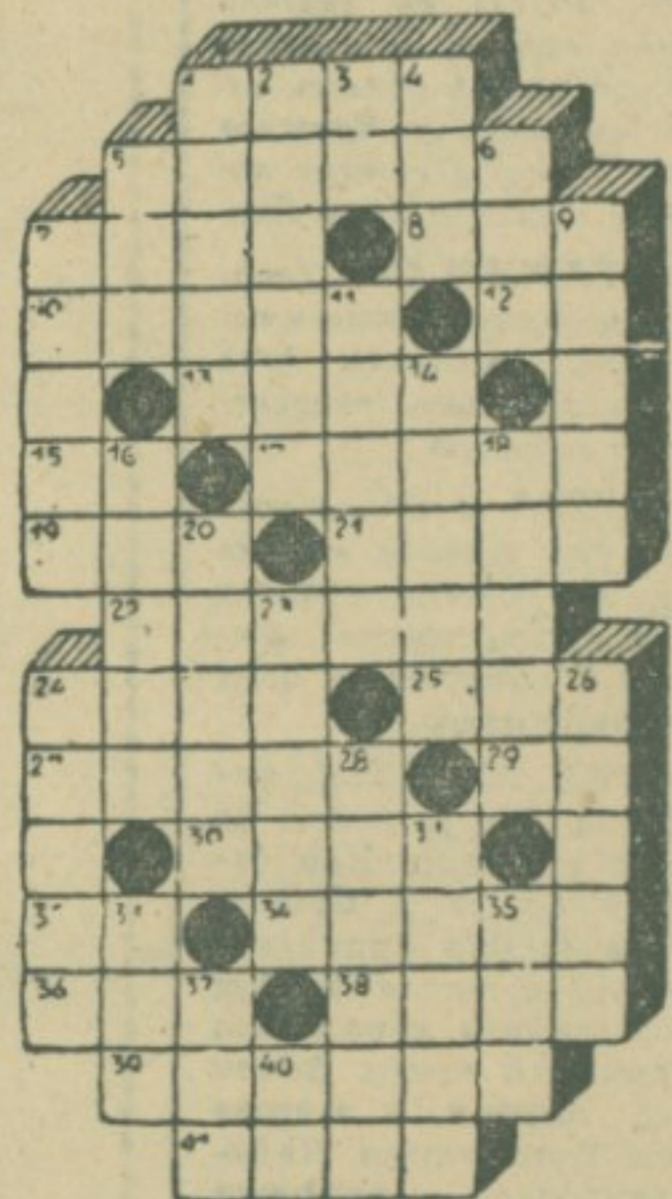
... човек је у стању да осети присуство шећера у води чак и онда ако је свега један грам шећера растворен у 200 грама воде. Риба не „осетити“ шећер кад се он налази у води у односу 1 према 20.000, мува у односу 1:40.000, а лептир у односу 1 према 300.000.

... Пунта Аренас грама хране: риба и у Чилеу најјужнији је град на свету.

Водоравно: 1) водопад; 2) једна планета; 3) становник Ирске; 4) крајња тачка земљине осе; 5) прилог за време; 6) птица тркачица; 7) врста јелена; 8) пловећи комад леда; 9) део трава (мозж.); 10) музичка лесница; 11) врста; 12) староримски песак; 13) врста пса; 14) име италијанског певача Ланце; 15) врста песме; 16) страни мушко име; 17) део радиоапарата; 18) митријски зачун; 19) индустријска биљка; 20) тишина; 21) прилог; 22) инцијали аутора романа „Горски цар“.

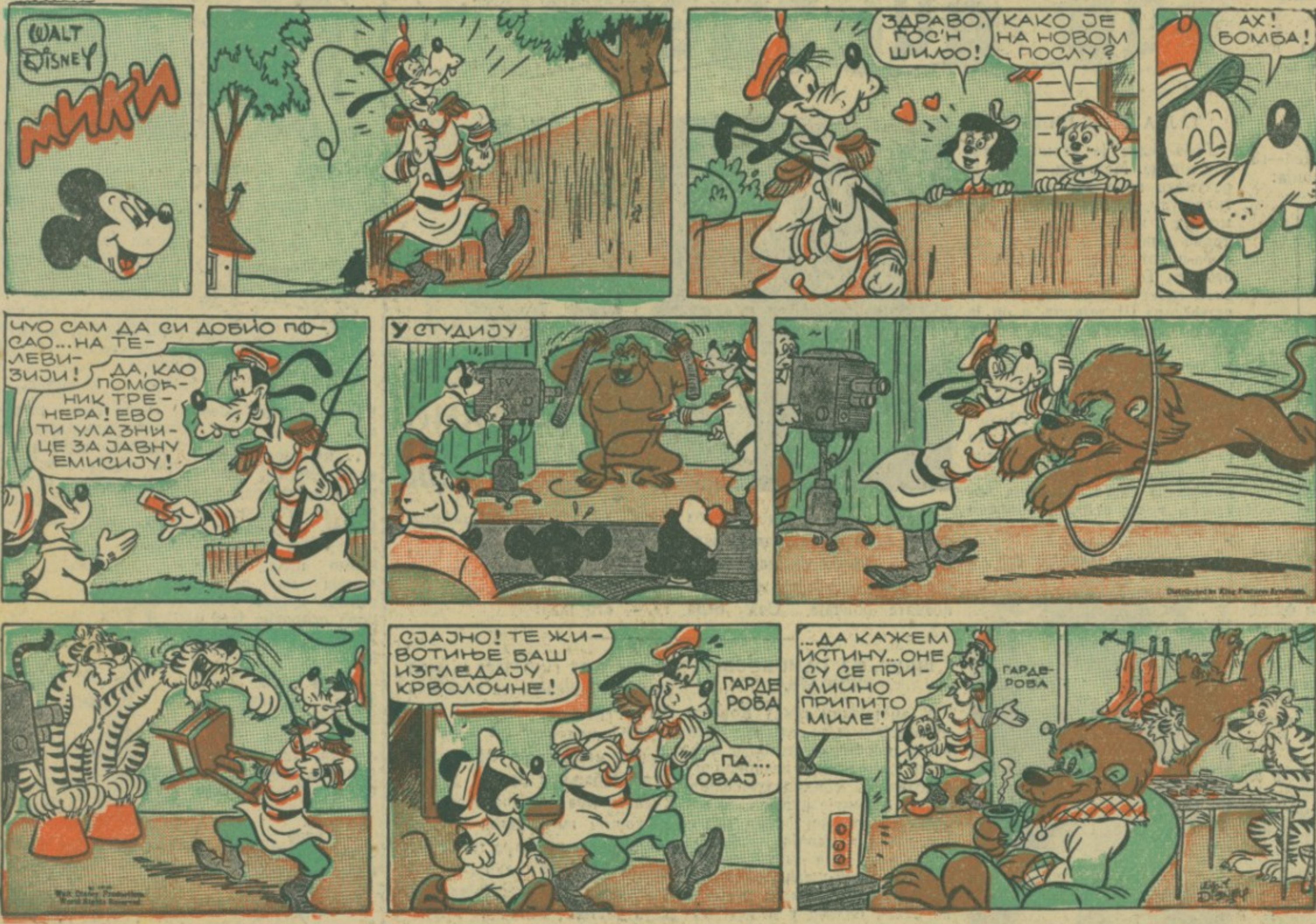
Усправно: 1) чување; 2) град у Швајцарској; 3) коњ; 4) крајња тачка земљине осе; 5) прилог за време; 6) птица тркачица; 7) врста јелена; 8) пловећи комад леда; 9) део трава (мозж.); 10) музичка лесница; 11) врста; 12) староримски песак; 13) врста пса; 14) име италијанског певача Ланце; 15) врста песме; 16) страни мушко име; 17) део радиоапарата; 18) митријски зачун; 19) индустријска биљка; 20) тишина; 21) прилог; 22) инцијали аутора романа „Горски цар“.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) влак; 2) прелом; 3) грана; 4) ко; 5) прозор; 6) малака; 7) грим; 8) Лима; 9) Едисон; 10) Адејон; 11) уморан; 12) Икитос; 13) широк; 14) Арагон; 15) Лана; 16) агат; 17) Пираи; 18) Лима; 19) Пол; 20) те.

Усправно: 1) врана; 2) Лена; 3) ала; 4) ко; 5) Прозор; 6) Малака; 7) Грим; 8) Лима; 9) Едисон; 10) Адејон; 11) уморан; 12) Икитос; 13) широк; 14) Арагон; 15) Лана; 16) агат; 17) Пираи; 18) Лима; 19) Пол; 20) те.

ХОРАЦИЈЕВЕ ПЧЕЛЕ

Хорације је зајео пчеле и једног дана једна уједе Шило. Овај се због тога разбеснео и затражио од Хорација задовољење.

— Служи Шило, покажи ми само која те је пчела уједа, а ја ћу је тако страшно казнити да ће и теби бити жао — одговорио је мирно Хорације.

КРАВИ ПУТ

— Гајо, па ти не знаш да ми кажеш шта сте данас учили у школи? А Раја уме увек све да ми понови!

— Јесте, али његова школа је знатно ближе кући него моја.

ПИТАЊА ОДИДОРИ

Шта је креја?
Ко су били Масгети?
Какав је то литавски сир?
Шта је калдера?
Ко је био Ђорђе Ђурчија?

ОДГОВОР:

КРЕЈА је птица из породице врања. Храни се плодомима, али напада и на јаја и

младунце других шумских птица. Штетна је. Може се научити и да понавља речи.

МАСАГЕТИ су скитска племена која су у Старом веку насељавала области између Каспског и Аралског језера. У борби с њима пошинуо је персијски краљ Кир.

ЛИПТАВСКИ СИР (литгауер) прави се змечетом са мов сира, додавањем лука или његовог сока, паприке, гардине и бибера.

КАЛДЕРА је велико удубљење код вулкана које се отвара око кратера приликом изненадних вулканских експлозија. У калдерама се може образовати језеро.

ЂОРЂЕ ЂУРЧИЈА, харабаша, био је родом из Босута у Срему. Као дете прешао је у Србију. Најпре је био ћурчија у Круљви, а после хајдук и најславнији харабаша у дринском крају. Звали су га Ђуртом, а његовог можда Ђуртовцима. Недициплована, хајдучка природа, он долази у сукоб са војводом Јаковом Ненадовићем, па и са савијем Карађорђејем, те је због тога убијен у августу 1804 године.

БАШЧЕДНИК

